

Koersdocument

Omgevingsvisie Groningen

oktober 2025

Voorwoord

Groningen is de afgelopen decennia enorm gegroeid: we zijn nu de zesde gemeente van Nederland. De stad is verrijkt met fantastische projecten als een bruisend Forum, een nieuwe Grote markt, Dudok aan het water, een voltooide Zuidelijke ringweg en goedlopende buurtcentra als het Floreshuis. Groei, ontwikkeling en innovatie gaan hand in hand - Groningen wordt groter én mooier.

We zien ook allerlei ontwikkelingen op ons afkomen. Er ontstaat een maatschappelijke kloof in onze gemeente tussen inwoners die goed mee kunnen komen in de samenleving, en inwoners die (nog verder) achterop dreigen te raken. De samenstelling van onze bevolking verandert (onder andere vergrijzing). Er is sprake van grote transitie zoals klimaatverandering, en de energie- en landbouwtransitie. We zien een toenemende polarisatie in ons land, wat gepaard gaat met minder vertrouwen in de overheid. En dan is er nog het gebrek aan voldoende en passende woningen.

Dat vraagt stevige keuzes voor de toekomst. Daarbij willen we als gemeentelijke overheid standvastig zijn, maar óók lef tonen. Vasthouden aan ambities, maar ook het experiment aangaan en gedurfde maatregelen nemen om deze ambities verder vorm te geven.

Een fundamentele stap daarin is het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie. Daartoe presenteren we nu dit koersdocument, waarin we vijf ambities benoemen die we de komende periode richting de nieuwe Omgevingsvisie verder willen uitdiepen. Nu al

is duidelijk dat niet alles wat we willen ook kán. Er is simpelweg onvoldoende ruimte, fysiek en anderszins, om al onze ambities waar te maken. Maar zoals u zult lezen, zetten we hoog in om Groningen de best mogelijke toekomst te geven.

Als wethouder presenteer ik u dit koersdocument dan ook met trots. De gekozen ambities tonen dat we verantwoordelijkheid nemen en voorop willen lopen, maar dit vooral samen willen doen. Waarbij duurzaamheid en toekomstbestendigheid voorop staan. Ik nodig dan ook alle Groningers en partners uit de regio van harte uit hierover met ons in gesprek te gaan en tot een aanpak te komen. Zo willen we samen toewerken naar een Omgevingsvisie waar we weer vele jaren mee vooruit kunnen en die het beste biedt voor Groningen en de Groningers.

Rik van Nijenhuis
Wethouder

Inhoud

Voorwoord	2	Vervolg	31
Inleiding	5	Van koers naar omgevingsvisie	31
Doel van het document (leeswijzer)	7	Colofon	32
Kaders	8	Bijlagen	33
Groningen: wie zijn we?	11	Kaartenbijlage	33
Planningstraditie	11	Reflectie Stadsbouwmeester	39
Leidende principes	14		
Groningen: wat zegt de samenleving?	15		
Publieksenquête	15		
Groninger Gesprekken	17		
Rode draad	18		
Groningen: wat komt er op ons af?	20		
Groeiopgave	20		
Samenleving/maatschappelijke ontwikkelingen	20		
Transities	21		
Aantrekkelijke (vestigings) stad	23		
Groningen: wat willen we?	25		
Van trends en ontwikkelingen naar ambities	25		
1. Groningen van en voor iedereen	26		
2. Groningen: kern van kennis, cultuur en creativiteit	27		
3. Stad en regio in synergie	28		
4. Gezonde en klimaatrobuuste leefomgeving	29		
5. CO2 neutraal en energierobuust	30		

Inleiding

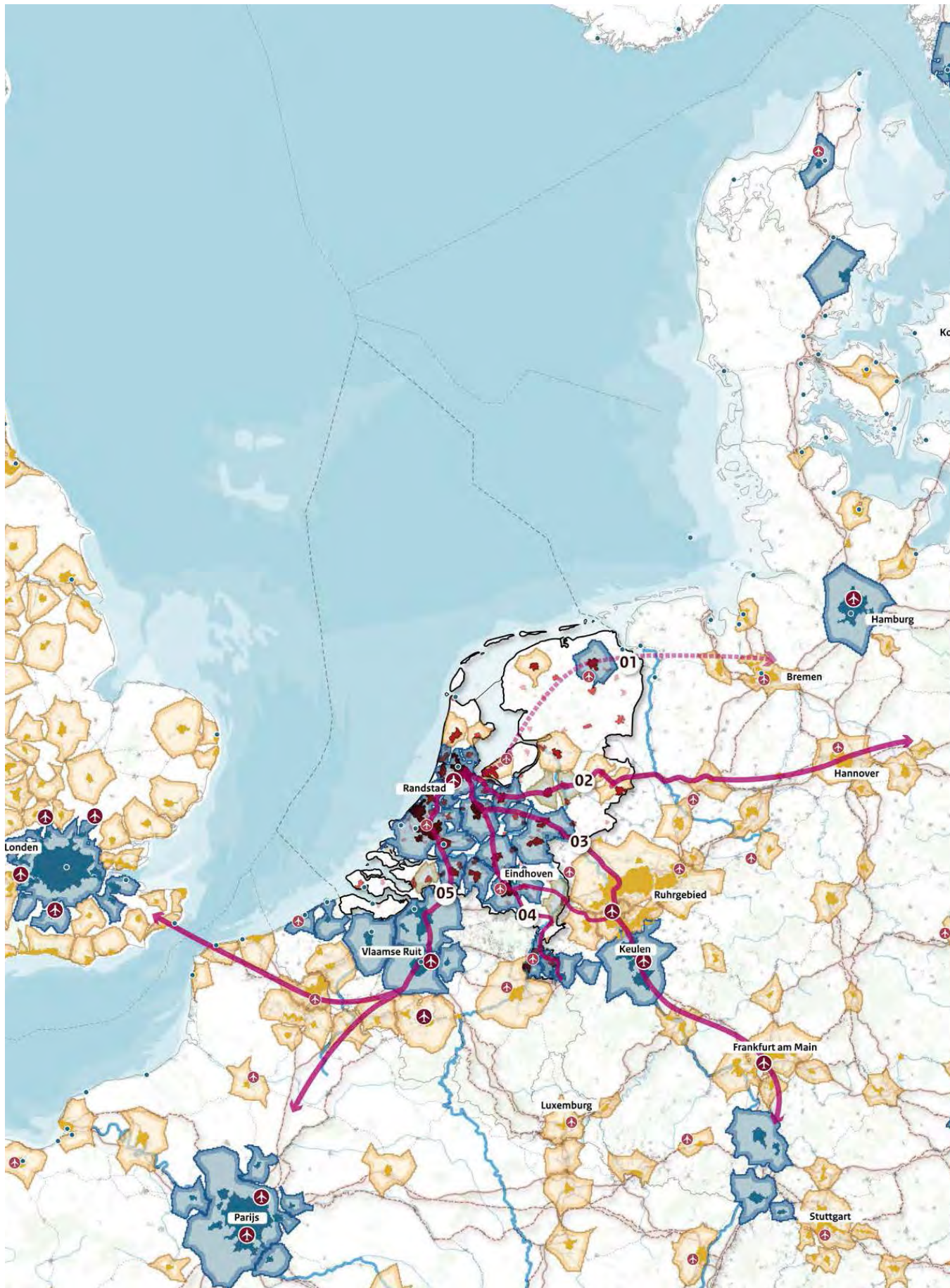
De ruimte in ons land is schaars. De druk op de leefomgeving, energiesystemen en de woningmarkt is groot. We maken ons steeds meer zorgen over het klimaat, onze (internationale) veiligheid en gezondheid. Drinkwater wordt schaars en stikstof vraagt om belangrijke keuzes. De demografische ontwikkeling is onvoorspelbaar en zeer dynamisch door de mix van vergrijzing, internationalisering van de arbeidsmarkt en het onderwijs en de migratie. Het tempo waarin onze economie is gedigitaliseerd zorgt voor nieuwe consumptiepatronen en verdienmodellen die het werklandschap blijvend veranderen. Deze, en andere ontwikkelingen op wereld en landelijk niveau hebben effect op mens en dier.

Tegelijkertijd groeien we naar een omvang van misschien wel 300.000 inwoners. Het duurt niet lang meer en dan woont de helft van de inwoners van onze provincie in de stad. Bovendien werken elke dag evenveel mensen van buiten onze gemeentegrenzen in de stad of maken gebruik van scholen, winkels of bijvoorbeeld onze beide ziekenhuizen. Deze complete verwevenheid van stad en ommeland is een gegeven en vraagt om wederkerigheid. Het biedt kansen, maar geeft ook de noodzaak om goed invulling te geven aan deze wederkerigheid. Hoe zorgen we met elkaar voor een goed functionerende stadsregio waarin gemeente- en provinciegrenzen irrelevant zijn en blijven in ons dagelijks leven? Alle reden om onze ruimtelijke strategie voor Groningen te herijken in een nieuwe Omgevingsvisie voor 2050 en verder. Vanuit een gedegen analyse van onze opgaven en ambities, samengevat in

dit koersdocument, gaan we uitwerken wat dat betekent voor gebieden, wijken en locaties. Dat doen we zoals het hoort in nauwe samenwerking en gesprek met stakeholders, burens, betrokkenen en inwoners.

In dit koersdocument formuleren we een eerste denkrichting in deze onzekere tijden. Hoe kunnen we de demografische en economische groei ruimte bieden met behoud van onze unieke leefkwaliteit? Welke keuzes maken we daarbij en welke randvoorwaarden stellen we? Schaarste in arbeidskrachten, grondstoffen en andere middelen vraagt ons om goede keuzes te maken. Groningen heeft enorm veel kwaliteiten en alle ingrediënten zijn aanwezig om een schaa sprong te maken. Ook de investeringsagenda van Nij Begun helpt ons daarbij. In Groningen wonen er gemiddeld circa 2500 inwoners op een bebouwde vierkante kilometer. Dat is nog niet de helft van de gemiddelde bevolkingsdichtheid in de steden als van de Randstad. Het ruimtelijk economisch ontwikkelpotentieel van onze gemeente is groot.

In Groningen omarmen we de verandering en onzekerheid. We kiezen als gemeente voor een actieve rol van internationale betekenis. De Lelylijn en Nedersaksenlijn versterken onze unieke rol in het noorden als schakel tussen de Randstad, de oosterburen en Scandinavië. Daarnaast benutten we onze sterke punten maximaal. Nergens in Europa zijn de inwoners gemiddeld zo gelukkig, gezond en betrokken als in onze stad. De unieke leefkwaliteit van een compacte stad in het middelpunt van vier cultuurlandschappen vraagt om een

Groningen in internationaal perspectief volgens de Nota Ruimte. (bron: ontwerpnota Ruimte)

zorgvuldige vervolgaanpak waarin we de bestaande groenblauwe raamwerken koesteren en de stedelijkheid versterken. De kennis- en gezondheidseconomie (publieke economie) krijgt ruim baan in de ontwikkeling van onze bestaande en nieuwe campussen, want deze werkgelegenheid is toekomst vast. Maar welk verstedelijkingsmodel hoort daarbij? Gaan we van een historisch sterk op de binnenstad gericht model naar een meerkernige stad? Kan het al aanwezige groenblauwe raamwerk deze nieuwe ontwikkeling versterken? Welke kansen voor verstedelijking biedt de unieke verzameling treinstations op relatief korte afstand? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ons MBK meeprofitert van onze groeiopgave? En hoe doen de dorpen mee in deze verstedelijkingsopgave? Hoe behouden we het eigen karakter van een gezonde, bruisende, ondernemende, fiets- en nachtleven stad? Hoe versterken we het landschap in en rondom Groningen?

Ook de culturele economie en de vrijetijdseconomie worden verstevigd met investeringen in nieuwe belangrijke accommodaties en plekken met attractiewaarde. Het toeristisch potentieel van stad, regio en ommeland krijgt daarmee nieuw perspectief.

We kiezen bewust voor een gemeente waarin iedereen erbij hoort en meetelt. We zorgen ervoor dat onze voorzieningen evenwichtig gespreid blijven over de gemeente en dat er voldoende ruimte is voor ondernemerschap in de wijken. De plekken waar het minder gaat verdienen de meeste aandacht; in de publieke ruimte maar ook bijvoorbeeld in scholenbouw, bij de spreiding van sportaccommodaties en winkelcentra en in de sociale structuren van wijken en buurten.

Een belangrijk element in dit koersdocument is geborgenheid en ontmoeting. Als de overlast en criminaliteit toenemen, komen deze waarden onder druk te staan. Dat willen we keren. We koesteren een leefkwaliteit waarin we ook aandacht geven aan deze problematiek. Groningen blijft een veilige, herbergzame en zorgzame stad waarin iedereen welkom is en zich thuis moet voelen in alle buurten en wijken. Waarbij we kwaliteit van leven vooropstellen.

De Nota Ruimte (oktober 2025), onze nationale omgevingsvisie, is onlangs in concept uitgekomen. We zien dat deze mooi aansluit bij onze ambities. De Nota Ruimte zet de Regio Groningen Assen prominent in de schijnwerpers. Het Rijk geeft Groningen een belangrijke rol in de ruimtelijk-economische ordening en ontwikkeling van Nederland. De complexiteit van de ruimtelijke opgaven en transitie waar we in Nederland - en Groningen - voor staan, vraagt om een integrale aanpak, passend bij de nationale, planologische ontwerptraditie. Ook de provincie heeft haar provinciale omgevingsvisie ter inzage gelegd. Als gemeente kiezen we positie en maken wij onze eigen omgevingsvisie.

Groninger ben je ongeacht
als je hier goed luistert
hoor je allang geen ruis meer
want iets anders wezen dan jezelf
heeft ons nooit gelegen
voldoen aan een bedachte norm evenmin
voor de jonge Dame en de oude Vrouw
voor het kind van toen en de jongere van nu
Groninger ben je ontegenzeggelijk
ongeacht de plek van je eerste thuis
ongeacht een kleur of tint
ongeacht van waar je kwam
ongeacht de weg die je ook maar bracht
ongeacht hoeveel tijd, je hier hebt liggen

Myron Hamming
Stadsdichter van Groningen 2021-2022

Doel van het document (leeswijzer)

Met dit document zetten we de koers voor de omgevingsvisie uit door ambities te schetsen. Hiermee maken we een keuze en bepalen we waar we op in willen zetten in de omgevingsvisie. Ambities die niet uit de lucht komen vallen, maar die antwoord zijn op wat we zien in onze analyse van data en cijfers en wat we horen van stakeholders, belangenverenigingen, ondernemers en inwoners.

Het koersdocument is als volgt opgebouwd. Allereerst benoemen we de kaders waartoe we ons te verhouden hebben met de omgevingsvisie. Daarna laten we zien wie we zijn. We benoemen onze leidende principes. Vervolgens laten we zien wat erop ons afkomt in de toekomst (analyse), wat we hebben gehoord vanuit de samenleving en dit vertalen we naar waar we als Groningen naar toe willen; de koers.

We formuleren nu vijf ambities als antwoord op geschetste uitdagingen. Vanuit de ambities formuleren we de onderzoeksvragen voor de omgevingsvisie. De vijf ambities zijn daarmee niet vrijblijvend. Sterker nog, ze staan vast. Dit is waar we de komende jaren mee aan de slag gaan en waar we een extra stap op willen zetten. Ze vormen de basis voor onze planologische ruimtelijke vertaling. Per ambitie schetsen we wat de ambitie inhoudt en via welke mogelijke strategieën je daar kunt komen. In het vervolg leggen we ambities op elkaar. Dan zien we ook waar ze botsen en waar we keuzes moeten maken. De strategieën zijn mogelijke paden om te bewandelen om de ambitie te bereiken en versterken en vormen onderdeel van het

onderzoek. Het is dus nog niet gezegd dat we al deze strategieën gaan opvolgen.

Bijlage: kaarten

Bij de ambities en strategieën zijn kaarten gemaakt. Hierop is weergegeven hoe de ambities mogelijk kunnen worden uitgewerkt. De kaarten zijn bedoeld als praat- en discussiekaarten. Niet als een te presenteren visie. Daarom kunnen aan de kaarten geen rechten ontleend worden en worden ze als bijlage bij het koersdocument gevoegd.

Bijlage: reflectie Stadsbouwmeester

Vanuit zijn rol heeft onze Stadsbouwmeester een reflectie geschreven op het Koersdocument. Hierin neemt hij stelling en schetst hij een vergezicht voor wat de ambities mogelijk kunnen betekenen. Aan de hand hiervan gaan we de ambities verder uitwerken en willen we gesprekken gaan voeren met raad, college en externe partijen. De reflectie is als bijlage gevoegd bij het koersdocument.

Kaders

Elke gemeente maakt een omgevingsvisie; dat moet op grond van de Omgevingswet. In 2018 stelden we onze eerste omgevingsvisie The Next City vast. De herindeling die van Groningen, Haren en Ten Boer één gemeente maakte, vroeg een actualisatie. Die kwam er in 2021, en is onder de titel De Levende Ruimte onze huidige omgevingsvisie.

Niet alleen wij maken een omgevingsvisie. Ook het Rijk en de provincie maken er één. Beide hebben hun ontwerpvisies in oktober 2025 ter inzage gelegd. Wij gaan rekening houden met wat daarin staat. Ook in regionaal verband werken we samen aan visies. Zoals de Novex (samenwerking Rijk en regio) en de verstedelijkingsstrategie van de RGA (Regio Groningen-Assen). Voor de omgevingsvisie

kijken we dus over de gemeentegrens heen.

Daarbij is ook de Groningerwet van belang, die het kabinet afgelopen september naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. Met deze wet werken we aan een Nij Begun voor Groningen, met zowel een Sociale als Economische Agenda om de brede welvaart van alle Groningers te verbeteren. De agenda is een

investeringskader om 30 jaar te werken aan economische structuurverwerking ten behoeve van de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe. De agenda zet in op investeringen in vijf sectoren, namelijk: duurzame energie, gezondheid, landbouw, industrie en vrije tijdseconomie, en investeert tegelijkertijd in thema's zoals onderwijs, kennis en arbeidsmarkt, ruimte voor bedrijvigheid, digitalisering en profilering. De komende 30 jaar wordt er jaarlijks 100 miljoen euro beschikbaar gesteld, aangevuld met een eenmalige impuls van 250 miljoen. Deze langdurige investering in het noorden maakt het mogelijk om keuzes in onze omgevingsvisie hiermee in verband te brengen en financieren. De sociale agenda draagt op de gebieden leefbaarheid, kansen voor kinderen, gezondheid, armoede en participatie bij aan het doel de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe binnen 1 generatie op het landelijk gemiddelde te brengen.

We beginnen dus niet met een leeg blad. We bouwen voort op onze huidige omgevingsvisie, De Levende Ruimte, én op andere visies die we afgelopen jaren hebben gemaakt. Deze gebruiken we als basis. Wel houden we deze kritisch tegen het licht: bereiken we er onze ambities en doelen nog mee? We willen verder in de toekomst kijken en meer samenhang in alle visies brengen.

Financiële uitdagingen

Ambities opstellen hoeft geen geld te kosten. Plannen maken en uitvoeren doen dat wel. Een grotere ambitie betekent vaak, maar gelukkig niet altijd, een duurder plan. Dit koersdocument is niet doorberekend op financiële haalbaarheid. Dat doen we met de visie uiteraard wel.

Groningen: wie zijn we?

Groningen: wat betreft inwoneraantal de zesde gemeente van Nederland. Een bruisende stad in een divers ommeland. Door te realiseren waar we vandaan komen kunnen we ook betere beslissingen nemen over de toekomst. Hierbij beschouwen we ook dieren als medebewoners.

Groningen is ontstaan halverwege de middeleeuwen op het einde van de Hondsrug, op de overgang van zand naar veen, klei en water. Een stad die zich door deze gunstige landschappelijke ligging ontwikkelde tot een voornamelijk handels- en bestuurscentrum. Met een stedelijke groei die zorgde voor politieke invloed, onder meer binnen het Hanzeverbond, en in voortdurende wisselwerking met het ommeland en steden over de grens. Een belangrijk knooppunt voor handel, kennis en religie, een magneet voor ambachtslieden, studenten en bestuurders. Met zuidelijker op de Hondsrug de nederzettingen Haren, Essen en Noorderlaren. En in het kleilandschap in het noorden bewoonde wierden. De nederzettingen ten Post en ten Boer groeiden uit tot dorp langs Damsterdiep en Stadsweg.

In 2019 heeft er een herindeling plaatsgevonden waarbij de gemeente Ten Boer, gemeente Haren en de gemeente Groningen zijn samengegaan tot één gemeente.

Vandaag de dag is Groningen een dynamische gemeente met een mix van stedelijke voorzieningen, dorpskernen, bedrijventerreinen, groengebieden en met een aantrekkelijk landelijk gebied. Op het gebied van onderwijs, cultuur, zorg en economie vervult de stad een functie voor de hele regio.

In 2025 is een [landschapsbiografie](#) opgesteld waarin meer informatie is te vinden over de ontstaansgeschiedenis en kenmerken van het landschap in de gemeente. De landschapsbiografie is bedoeld om de historie van de verschillende landschappen beter te begrijpen en dat begrip te benutten als inspiratiebron voor visievorming. In 2025 is de landschapskoers vastgesteld. De landschapskoers beschrijft de belangrijkste opgaven die op het landschap afkomen en geeft richting aan de ontwikkeling van het landschap met aandacht voor de herkomstwaarde.

Planningstraditie

Groningen kent een rijke planningstraditie. Ongeveer eens in de tien jaar actualiseren we onze visie voor de stad. Berlage tekende in 1928 al een stad voor 250.000 inwoners. Veel door hem ingetekende structuren zijn vandaag de dag nog steeds leidend voor nieuwe ontwikkelingen. Groningen heeft roem verworven met het verkeerscirculatieplan uit 1977. Met de structuurplannen van 1986 en 1996 (De Stad van Straks, met focus op uitbreiding en groei) is de basis gelegd voor de huidige stadsstructuur inclusief nieuwe wijken als De Held en Meerstad. In de Stad van Straks is de compacte stad uitgangspunt maar ligt de nadruk op 'samenhangende stadsbeleving'.

De Stad op Scherp (2008) koos voor intensivering rond zes dynamo's (binnenstad, stationsgebied, UMCG, Martiniziekenhuis, Europapark/Kemkensberg en Zernike) als drager van de stedelijke en regionale economie voor de versterking van de economie in een toen moeilijke tijd.

Met The Next City (2018) is vooral gefocust op het opvangen van de groei van de stad binnen de ontwikkelingsgebieden (Suikerterrein en Stadshavens) en transformatiegebieden (Oosterhamrikzone, Zernike, Scandinavische havens). Ook de wijkvernieuwing kreeg een prominente plek. Gekoppeld aan de groei van de stad is ook de focus op leefkwaliteit gelegd. Na de gemeentelijke herindeling, is The Next City aangevuld met uitgangspunten voor het buitengebied en de dorpen. Ook is het mobiliteitsbeleid geïntegreerd. Dit is onze huidige omgevingsvisie, De Levende Ruimte.

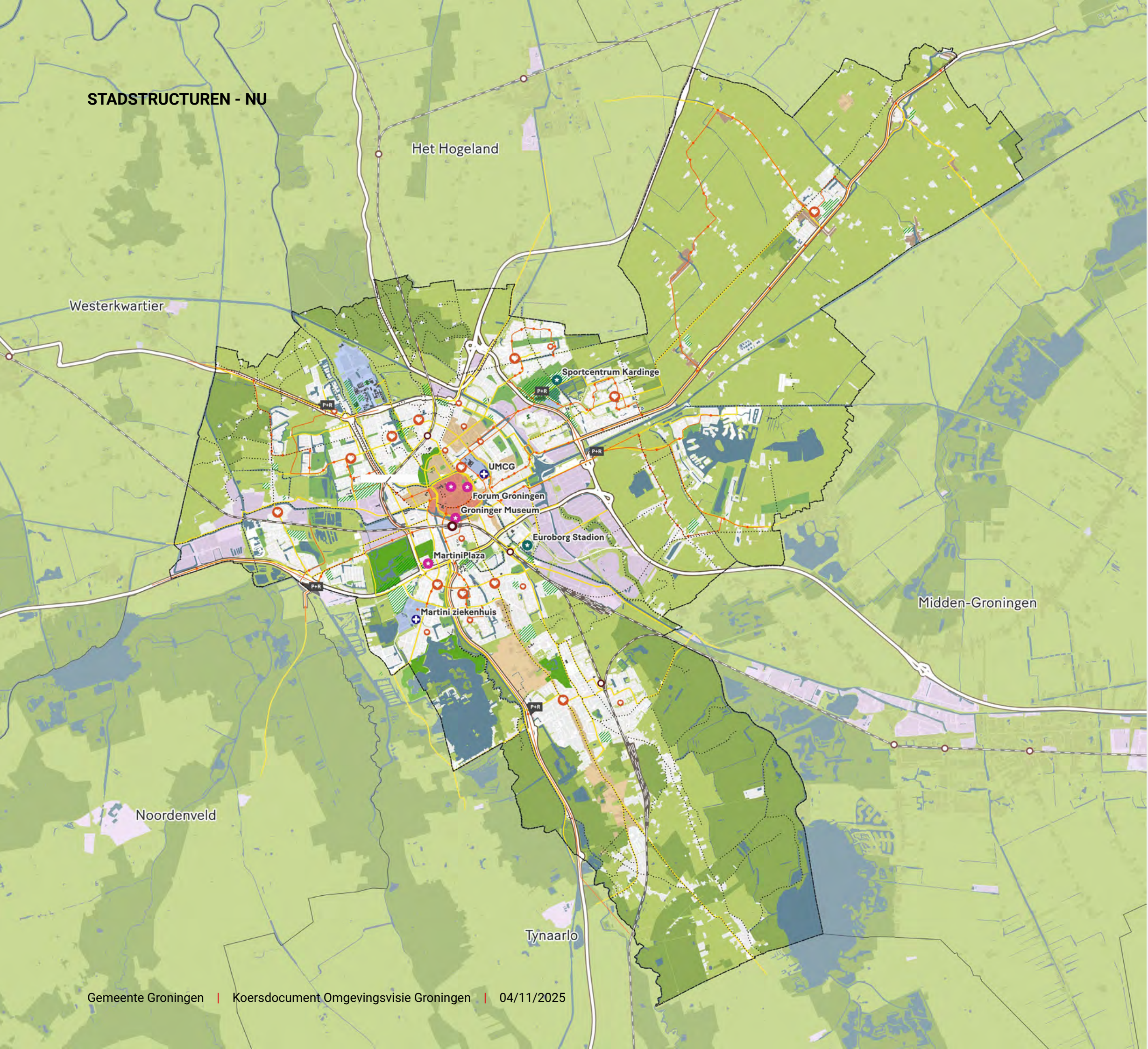
Groningen kenmerkt zich door een sterke

regie en durft hierin eigenwijs te zijn. Dit zie je terug in het gemeentelijk grondbeleid, Groningen is een gemeente met veel eigen grondbezit, als ook de stevige regie op de ruimtelijke ontwikkelingen, waarbij zorgvuldigheid, integraliteit en kwaliteit voorop staan. Tegelijkertijd opereren we in een overzichtelijke schaal voor samenwerking, waardoor samenwerking makkelijk tot stand kan komen. Het aantal partners is overzichtelijk, de regio kleinschalig, waardoor we elkaar makkelijk vinden. Dit heeft zich vertaald in belangrijke convenanten en afspraken zoals het Akkoord van Groningen, Nij Begun en de Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen.

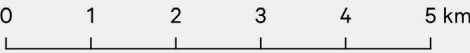
Centrum Haren

STADSTRUCTUREN - NU

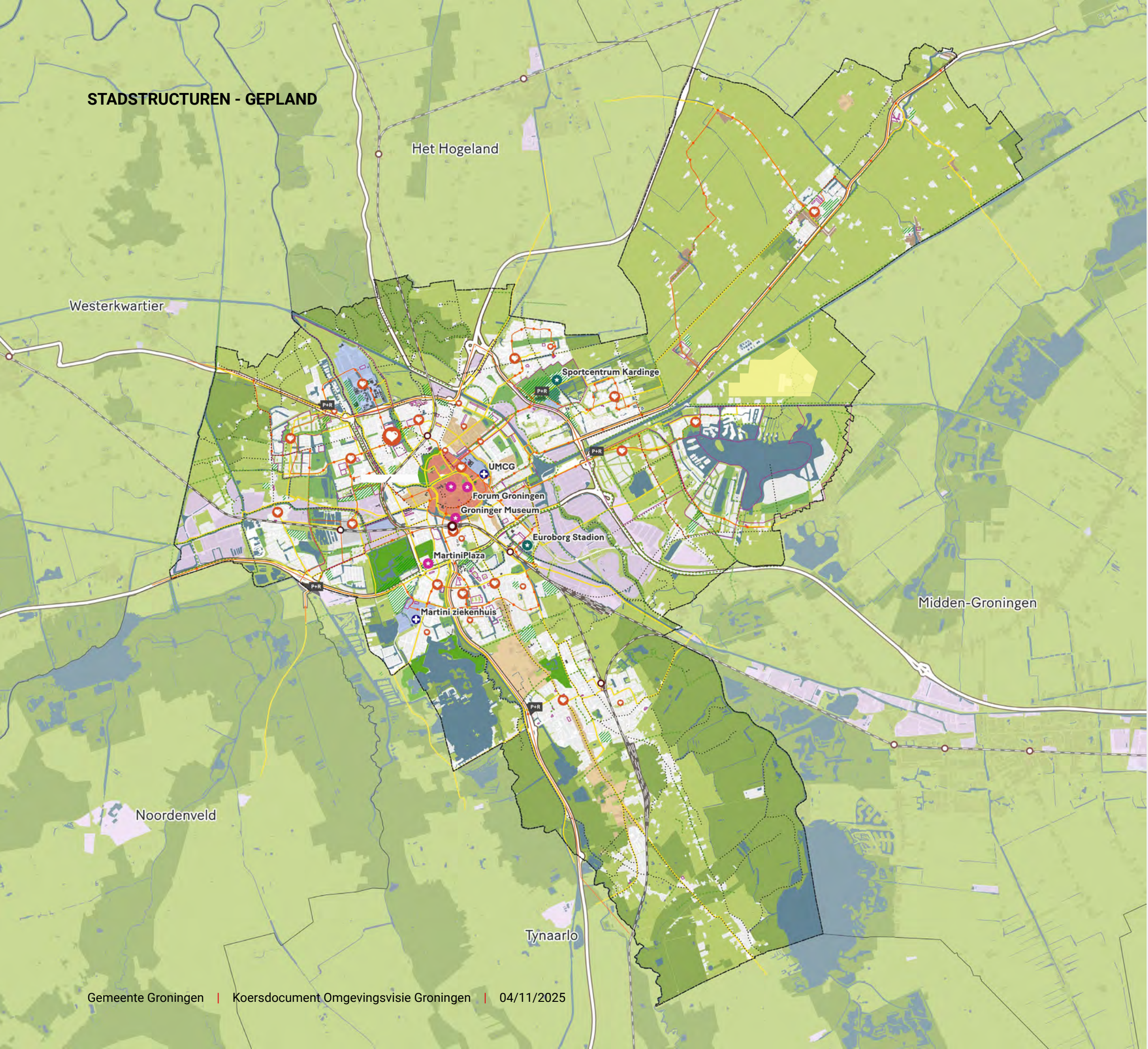
Legenda

- Administratieve grenzen**
- Gemeente Groningen
- Verstedelijking**
- Bebouwde gebieden
- Werk en economie**
- Kantoren en campussen
 - Bedrijventerreinen
- Voorzieningen**
- Binnenstad
 - Stadsdeel, wijk- of dorpscentrum
 - Buurtcentrum
 - Ziekenhuizen
 - Regionale voorzieningen
 - Sport complex
 - Sportvoorzieningen
 - Hoger onderwijs locaties
- Leefkwaliteit**
- Beschermd stads- en dorpsgezicht
 - Beschermd karakteristieke structuur
 - Historische structuren
 - Stadspark
 - Wijkpark
 - Natura 2000, NNN en provinciaal beschermd natuurgebieden
 - Landschap buiten bebouwde kom
 - Water
- Mobiliteit**
- Ring + A7 + A28 + Provinciale wegen
 - P+R locaties
 - Intercity station
 - Sprinter stations
 - Spoorwegen
 - HOV-haltes
 - HOV-netwerken
 - Hoofd fietsnetwerk

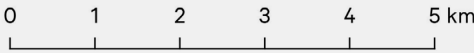
Huidige situatie

STADSTRUCTUREN - GEPLAND

Legenda

- Administratieve grenzen**
- Gemeente Groningen
- Verstedelijking**
- Ontwikkelingsprojecten
 - Bebouwde gebieden
- Werk en economie**
- Kantoren en campussen
 - Bedrijventerreinen
- Voorzieningen**
- Binnenstad
 - Stadsdeel centrum
 - Wijk- of Dorpscentrum
 - Buurtcentrum
 - Ziekenhuizen
 - Regionale voorzieningen
 - Sport complex
 - Sportvoorzieningen
 - Hoger onderwijs locaties
- Leefkwaliteit**
- Beschermd stads- en dorpsgezicht
 - Beschermde karakteristieke structuur
 - Historische structuren
 - Stadspark
 - Wijkpark
 - Natura 2000, NNN en provinciaal beschermd natuurgebieden
 - Landschap buiten bebouwde kom
 - Ecologische verbindingen
 - Water
- Mobiliteit**
- Ring + A7 + A28 + Provinciale wegen
 - P+R locaties
 - Intercity station
 - Sprinter stations
 - Spoorwegen
 - HOV-haltes
 - HOV-netwerken
 - Hoofd fietsnetwerk

Vergezicht wanneer het huidige
beleid is geïmplementeerd

Leidende principes

We zijn als gemeente trots op waar we vandaan komen. We hebben lef en volgen een eigen pad. We zijn niet bang nieuwe uitdagingen aan te gaan, maar willen wat van waarde is behouden en nieuwe glans geven. Daarbij hebben we bovenal oog voor mensen. Daar willen we als gemeente voor staan en naar handelen.

Met dat en de voorgaande omgevingsvisies in gedachten benoemen we in dit koersdocument drie leidende principes die ons ondersteunen bij het maken van keuzes voor de omgevingsvisie.

Brede welvaart

Brede welvaart gaat in essentie over het welzijn van mensen. Het is een maatstaf voor alles dat mensen van waarde vinden. Naast materiële welvaart gaat het ook om zaken als gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid. Het gaat zowel om de kwaliteit van leven in het 'hier en nu', als om de effecten van onze manier van leven op het welzijn van mensen op andere plekken en voor toekomstige generaties.

1. De mens centraal

De mens staat centraal. Alles draagt bij aan het vergroten van het welzijn van de mens. Brede welvaart is het sleutelwoord. We werken samen met bewoners en organisaties aan grote uitdagingen en initiatieven. We geven kaders maar ook ruimte aan initiatiefnemers, werken in co-creaties of nemen zelf initiatief als we dat samen nodig vinden.

2. Leefkwaliteit voorop

De kwaliteit van de leefomgeving neemt eveneens een centrale plek in. Onze plannen bouwen verder aan de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden van de plek waar ze worden gerealiseerd en voegen nieuwe kwaliteiten toe. We houden Groningen aantrekkelijk voor iedereen, (sociaal) veilig, met voldoende groen en voorzieningen, een omgeving die uitnodigt en aanzet tot een gezonde leefstijl en een goede mix van rust en reuring.

3. Lef

We durven te kiezen voor het vernieuwende, ook als de uitkomst spannend, ongewoon of onzeker is. We zijn innovatief, maar koesteren daarbij de waardevolle zaken uit onze historie. We zijn eigen(wijs) in onze geschiedenis en onze toekomst, en zien dit als een onderscheidende kernwaarde van Groningen.

Brugstraat

Groningen: wat zegt de samenleving?

De mens centraal is één van onze leidende principes. We maken de omgevingsvisie samen met Groningers. En dan bedoelen we Groningers in brede zin: de inwoner, werknemer of werkgever, maar ook de bezoeker, recreant of passant. Kortom zowel de Groninger die al z'n hele leven in de gemeente woont en werkt, maar óók de Groninger die er tijdelijk is. Beide dragen bij en maken gebruik van wat Groningen te bieden heeft. We hebben op verschillende manieren gevraagd wat zij belangrijk vinden voor de toekomst en waar we onze visie op af zouden moeten stemmen. In het vervolg richting de omgevingsvisie gaan we opnieuw in gesprek, op allerlei manieren, over wat de Groninger belangrijk vindt.

Publieksenquête

Een publieksenquête is door 1800 respondenten ingevuld. De resultaten zijn verwerkt in onderstaande factsheet die een snelle weergave biedt van de belangrijkste opbrengst.

De enquête is erop gericht het 'stille' midden te bereiken: de groep inwoners die zich normaal niet snel uitspreekt via klankbordgroepen, panels of andere georganiseerde vormen. De enquête draagt zo bij aan een representatief beeld. Bij de open vragen hebben respondenten veelvuldig opmerkingen en vragen geplaatst. Deze zullen in het vervolgtraject worden meegenomen.

De enquête maakt duidelijk dat de groene omgeving in en om Groningen zeer gewaardeerd wordt en belangrijk wordt gevonden. Dat laatste geldt ook voor het bouwen van voldoende woningen. Daarbij scoort een gemengde wijk met verschillende voorzieningen beter dan een wijk met veel dezelfde woningen. Voor wat betreft omgevingsgevoelig programma wordt aangegeven dat dit bij voorkeur kleinschalig en verspreid door de stad moet worden opgevangen. Op sportgebied wordt Groningen al erg compleet gevonden. Wel wordt aandacht gevraagd voor buitensportmogelijkheden, sportscholen en een zwembad, wat mede is te herleiden tot het toekomstvraagstuk rond Kardingse.

Enkele quotes als reactie op open vragen

- *'Het is een mooie buurt, qua architectuur, er is steeds meer aandacht voor groen, het is een bruisende buurt met werkenden en studenten, het is dicht bij het centrum'*
- *'Te veel bebouwing, weinig parkeergelegenheid, veel te weinig groen, overlast door te hard rijden.'*
- *'Veilig gevoel, alle voorzieningen dichtbij. Ook voor toekomstige kindwens is alles in de buurt. Uit de drukte, maar toch dicht bij centrum en fietsafstand van station.'*
- *'Ik had liever meer bomen en minder geparkeerde auto's. Of tenminste anders geparkeerd. Ik zou ook graag een andere inrichting willen van rijbaan en stoep.'*

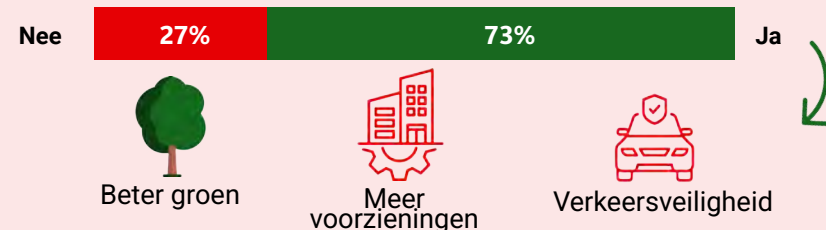
Inwonerpeiling Omgevingsvisie Groningen 2050

juli 2025

Hoe (on)tevreden ben je over de buurt of het dorp waarin je woont?

Is er iets dat er beter kan in je buurt of dorp?

Hoe aantrekkelijk vind je Groningen als gemeente om in te wonen?

Zie je ruimte voor nieuwe woningen in de gemeente Groningen in de toekomst?

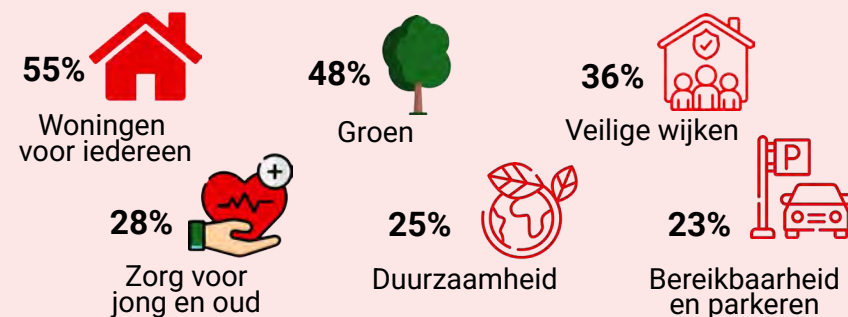
Zijn er plekken in de gemeente waar hoger gebouwd kan worden?

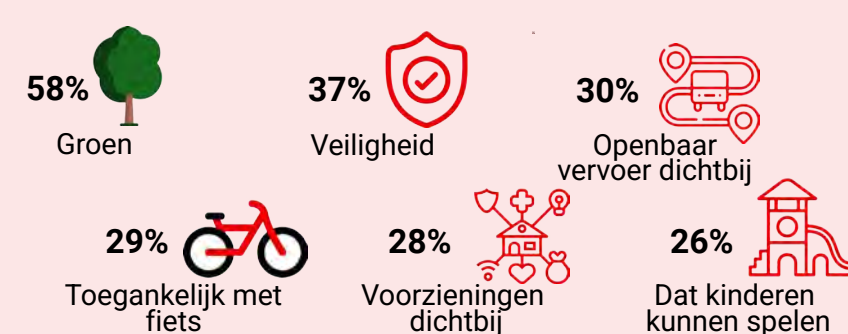
Zijn er plekken in de gemeente waar niet hoger gebouwd kan worden?

Waar moet de gemeente komende jaren vooral aan werken?

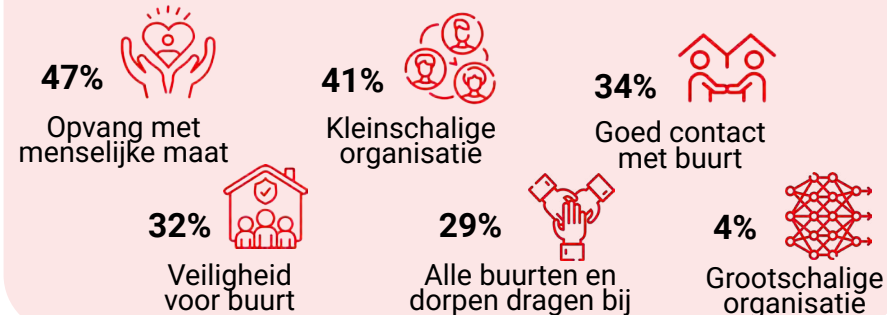
Wat vind je belangrijk voor de inrichting van de straat in de toekomst?

Hoe belangrijk vind je het om verschillende soorten woningen in een wijk te hebben?

Wat vind je belangrijk voor opvang in een beschermde omgeving met begeleiding en zorg?

Kenmerken deelnemers en correctie

1799 deelnemers

Wijkverdeling

Populatie Deelnemers

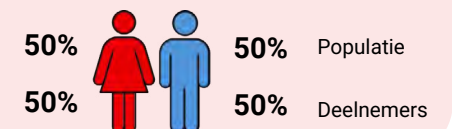
10%	10%	Centrum
1%	1%	Glimmen-Onnen-Noordlaren
8%	5%	Haren
8%	9%	Helpman e.o.
5%	4%	Hoogkerk e.o.
3%	5%	Meerstad e.o.
8%	7%	Nieuw-West
7%	4%	Noorddijk e.o.
6%	9%	Noordoost
8%	6%	Noordwest
5%	5%	Oosterparkwijk
8%	7%	Oud-Noord
6%	3%	Oud-West
11%	9%	Oud-Zuid/Zuidoost
2%	1%	Ten Boer
4%	5%	Zuidwest
	10%	Van buiten de gemeente

Leeftijd in jaren

Populatie Deelnemers

18-29	16%	16%
30-39	16%	18%
40-49	17%	15%
50-59	19%	19%
60-69	15%	19%
70+	17%	13%

93% Nederlandstalig
7% Engelstalig

Zijn er voorzieningen voor sport en bewegen die je mist?

Groninger Gesprekken

In een viertal openbare Groninger Gesprekken hebben we samen met experts uit verschillende regionen onderzocht waarop we ons voor 2050 moeten richten. Hierbij is het publiek steeds gevraagd wat zij graag terugziet in de omgevingsvisie. De avonden zijn goed bezocht. In totaal ongeveer 400 bezoekers. Van elke avond is een verslag gemaakt. Daarnaast bestond de mogelijkheid interactief te reageren tijdens de avond en zijn vragen, opmerkingen en wensen opgehaald via een ideeënbus. De input als geheel heeft geleid tot het aanscherpen van de ambities in het koersdocument. De opbrengst gebruiken we ook in het verdere proces. Hier volgt een beknopte impressie van de vier gesprekken.

1. Ruimte voor samenleven

Samen met de Sociaal Bouwmeester is onderzocht op welke manier de inrichting van de publieke ruimte kan bijdragen aan het goed samenleven. Samenleven betekent elkaar kunnen ontmoeten, zodat mensen elkaar kunnen zien, spreken en begrijpen; een gedachte die deze avond breed werd ondersteund. Daarbij kunnen sociale vraagstukken (zoals eenzaamheid, integratie van bijvoorbeeld studenten en kansengelijkheid, maar ook vervoersarmoede) worden aangesproken, maar ook – zeker met de toenemende vergrijzing en dementie – de zorg voor elkaar. Bijvoorbeeld door woonprojecten hierop in te richten, al dan niet met gedeelde voorzieningen. Van belang daarbij wordt de betrokkenheid van bewoners vooraf gevonden. Gemene deler was de wens meer ruimte te creëren in alle wijken en buurten voor ontmoetingsplaatsen ('ontwerpen voor ontmoeten'). Zowel in de vorm van openbare ruimte als publieke gebouwen (wijk- en buurtcentra, sport- en culturele voorzieningen, zorgcentra). Deze moeten breed – voor elke beurs en beperking

– toegankelijk zijn. Ook het belang van goede en veilige (goed verlichte) verbindingen voor de fiets van de dorpen en buitenwijken met de (binnen)stad werd als aandachtspunt genoemd. Tot slot werd opgeroepen de maatschappelijke waarde van ontmoetingsplekken, bijzondere woonvormen en groen niet te onderschatten, en zo mogelijk mee te nemen aan de batenkant in plaats van de kostenkant.

2. Ruimte voor economie

In de Niemeyerfabriek ging het over de economie van de toekomst. Vanuit het werkveld werden zorg, cultuur, kennis/innovatie, broedplaatsen en de circulaire economie belicht. Waarbij we begonnen vanuit het verleden naar het heden. Met deze thema's kan Groningen een unieke en onderscheidende plek innemen, mits hierin wordt geïnvesteerd. Ook deze avond werd het

belang van 'ontmoeten' benadrukt. Door ontmoeting, kennisdeling en het samenbrengen van ideeën ontstaan nieuwe innovaties, maar worden ook de randvoorwaarden voor een goede leefkwaliteit georganiseerd. Cross-overs tussen sectoren bieden kans om synergie en meerwaarde te creëren. De stad kan daarbij fungeren als 'living lab'. Kunst en cultuur scheppen plekken van ontmoeting, plezier en verbeelding, en

Woonlandschap de Leyhoeve

geven Groningen de kans om eigenzinnig, vernieuwend en verbonden te blijven. De waarde van de publieke economie in brede zin werd volop herkend. Daarnaast werd opgeroepen blijvend aandacht te hebben voor de maakindustrie. Bijvoorbeeld de fabrieken en bedrijven die typisch Groninger producten maken en bedrijven die een belangrijke rol spelen in werkgelegenheid voor praktisch geschoolde mensen. Net als op de eerste avond werd aandacht gevraagd voor het thema toegankelijkheid: iedereen moet mee kunnen doen, ook als het gaat om de Groninger economie.

3. Kansen voor de wereld van morgen

Aan de hand van cijfers en grafieken werd het verontrustende beeld van klimaatverandering geschetst. De oplossing hiervoor werd gegeven in het stoppen met fossiele brandstoffen, vergroenen, meer opwekking van energie via wind en biobased bouwen. Vervolgens werd ingegaan op brede welvaart en kansengelijkheid in relatie tot klimaatacties. Op welke manier een inclusieve en rechtvaardige gemeente kan bijdragen aan acties om klimaatverandering tegen te gaan. Het ging om hoop, inspiratie en klimaatrechtvaardigheid. Ook hier een appèl op het door iedereen mee kunnen en laten doen in de klimaattransitie. Diverse ideeën vanuit de zaal passeerden de revue, zoals het creëren van gezamenlijke woonvormen, een 'tegeltax', het creëren van gemeenschapszin, meer vergroening, meer inheemse planten en meer ruimte voor bottom-up initiatieven.

4. Stad en regio: een gedeelde toekomst

De laatste avond stond in het teken van samenwerken over gemeentegrenzen heen. Vanuit het perspectief van de RGA (samenwerkingsverband Regio Groningen –

Assen) en de provincie werd geschetst hoe regionale samenwerking er uit ziet. Hier werd het belang van netwerken en verbindingen, letterlijk en figuurlijk, benadrukt. Vanuit een wetenschappelijke bril is hierop gereflecteerd door te stellen dat 'gemeentegrenzen er eigenlijk niet toe doen'. En dat we moeten oppassen dat het streven naar integraliteit niet verlamd werkt. Op bestuurlijk niveau werd vervolgens de noodzaak tot samenwerking benadrukt en werd de oproep gedaan aan de zaal om de handschoen op te pakken. Het publiek, dat bestond uit een mix van inwoners en professionals uit de regio, herkende de noodzaak tot samenwerking, maar deed in meerdere bijdragen ook een pleidooi tot het behouden van eenieders identiteit.

Rode draad

Een samenvatting doet de opbrengst per avond te kort. Desalniettemin zien we een rode draad in de gesprekken. Een lijn waarbij positiviteit overheerst. Waar bij velen een wens leeft om daadkrachtig stappen te zetten om verandering te weeg te brengen met de omgevingsvisie. De waarde van ontmoeten en het creëren van gemeenschapszin komt op meerdere avonden terug. Evenals het bieden van ruimte voor initiatieven uit de samenleving. Een ander terugkerend thema is de zorg voor het behoud van ons groene landschap. Zowel in de stad als de dorpen en daarbuiten. Waarbij behoud niet betekent dat er niks kan of mag, maar wel met respect voor dat wat waarde biedt en waar Groningen zijn identiteit aan ontleend. De output van de gesprekken hebben we verwerkt in onze ambities.

Groningen: wat komt er op ons af?

Groningen verandert voortdurend door invloed van demografische, maatschappelijke, technologische, economische, klimatologische en ecologische ontwikkelingen. Deze spelen ook nog eens allemaal tegelijkertijd. De volgende trends en ontwikkelingen zien wij op dit moment als belangrijk en relevant voor de toekomstige inrichting van onze gemeente (niet-limitatief). We merken daarbij op dat er ook veel positieve trends en ontwikkelingen zijn, waar we niet meteen iets mee hoeven, en daarom ook niet altijd genoemd worden.

Groeiopgave

Groningen is afgelopen jaren sterk gegroeid en groeit volgens de prognoses van 244.500 inwoners naar 283.000 inwoners in 2044. Dit komt vooral door een positief buitenlands migratiesaldo. Deze groei leidt tot een grotere ruimtevraag voor nagenoeg alle ruimtelijke functies: van woningen en onderwijs-, sport-,

cultuur- en ontmoetingsvoorzieningen tot economie, groen, energie, water en mobiliteit. Dit verhoogt de druk op de beschikbare (openbare) ruimte aanzienlijk. De bevolkingsgroei, de manier waarop de bevolking groeit (migratie, later krijgen van kinderen etc.), de vergrijzing en de huishoudverdunding leiden tot een groeiende en ook veranderende vraag naar een variëteit van woningen. Daarbij staat ook betaalbaarheid van woningen onder grote druk door onder andere de enorme vraag naar woningen, maar ook door stijgende bouwkosten, netcongestie en stijgende vaste lasten.

Samenleving/maatschappelijke ontwikkelingen

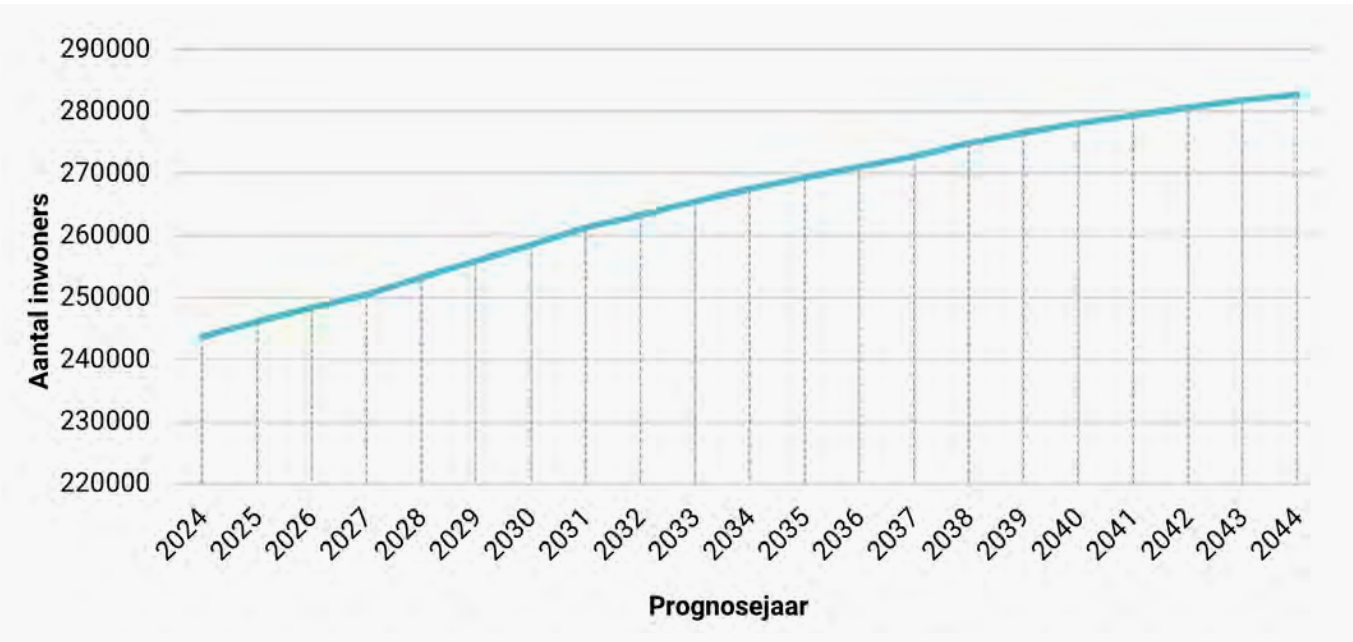
Onze samenleving staat onder druk. Maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland, maar ook breder, leiden ook in Groningen tot grotere verschillen. Tussen de

wijken zien we uiteenlopende levensverwachtingen. De wijk waar je wieg staat bepaalt helaas nog steeds mede hoe oud je wordt.

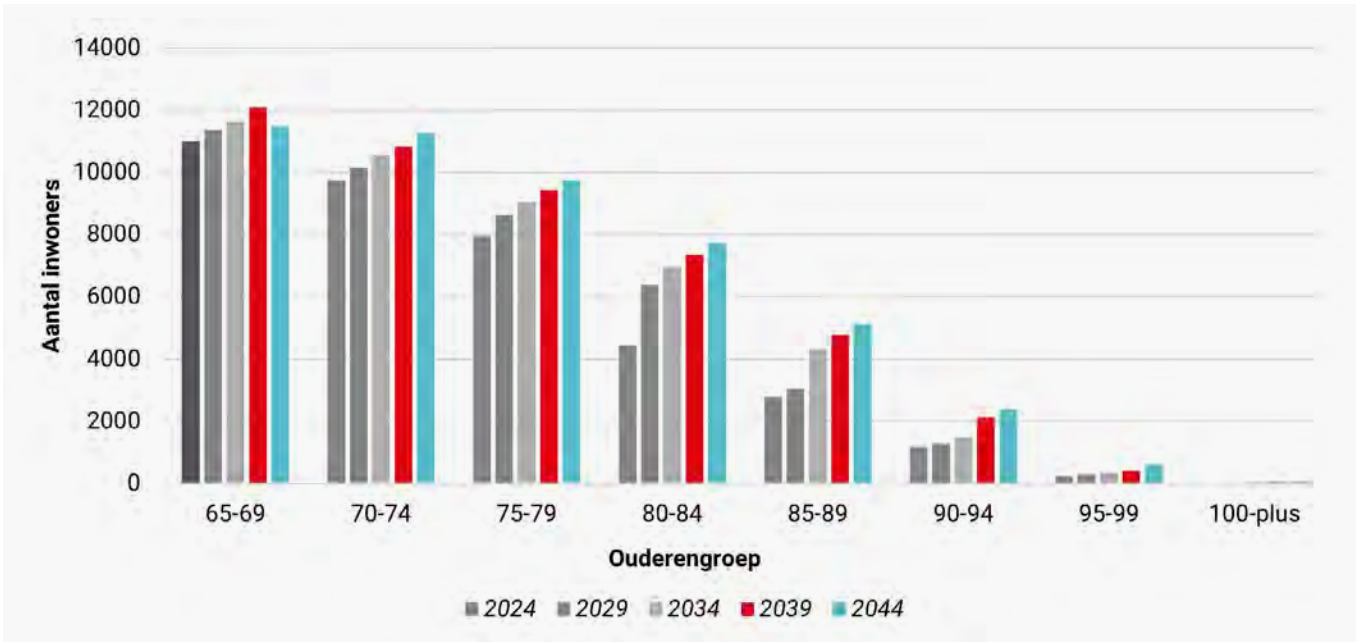
De toename van het aandeel oude ouderen (meestal 80 jaar en ouder) onder alle ouderen (van 65 jaar en ouder) wordt ook wel “dubbele vergrijzing” genoemd. Dit heeft impact op de samenstelling van de gemeente. Een trend die samengaat met zowel de overbelasting als de transitie van de zorg. Beide leiden tot het langer zelfstandig wonen van ouderen, meer inzet op preventie maar óók tot een grotere vraag naar mantelzorg. Ook leidt dit tot andere mobiliteitsvraag voor ouderen naar de plekken om mensen te ontmoeten. Die grotere vraag naar mantelzorg zorgt er weer voor dat andere vrijwilligersactiviteiten, bijvoorbeeld rond sport, in het gedrang komen.

De samenleving verandert onder invloed van

individualisering, polarisering, digitalisering en daarbij ook een landelijke trend van afnemend vertrouwen in de overheid. Er ontstaat een maatschappelijke kloof in onze gemeente tussen inwoners die goed mee kunnen komen in de samenleving, en inwoners die (nog verder) achterop dreigen te raken. Er is onder een deel van de inwoners sprake van eenzaamheid en te weinig (fysiek) sociaal contact. Een toename van lichamelijke en psychosociale gezondheidsproblemen, met name onder jongeren, leidt tot een grotere zorgvraag. Ruim de helft van de Nederlanders is te zwaar, bij kinderen ligt dit inmiddels boven de 14%. De generatie tussen de 30 en 50 jaar heeft voor het eerst sinds de vorige eeuw geen hogere levensverwachting dan de generatie voor hen. Daarnaast groeit het aantal mensen met een beperking die invloed heeft op het dagelijks leven.

Bevolkingsprognose

Bevolkingsprognose ouderen

Transities

Een aantal maatschappelijke transities hebben grote invloed op de ruimte zoals de klimaattransitie, energietransitie en de landbouwtransitie. Ingrijpen hierop is noodzakelijk om grote wereldwijde uitdagingen zoals klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en grondstoffen schaarste tegen te gaan.

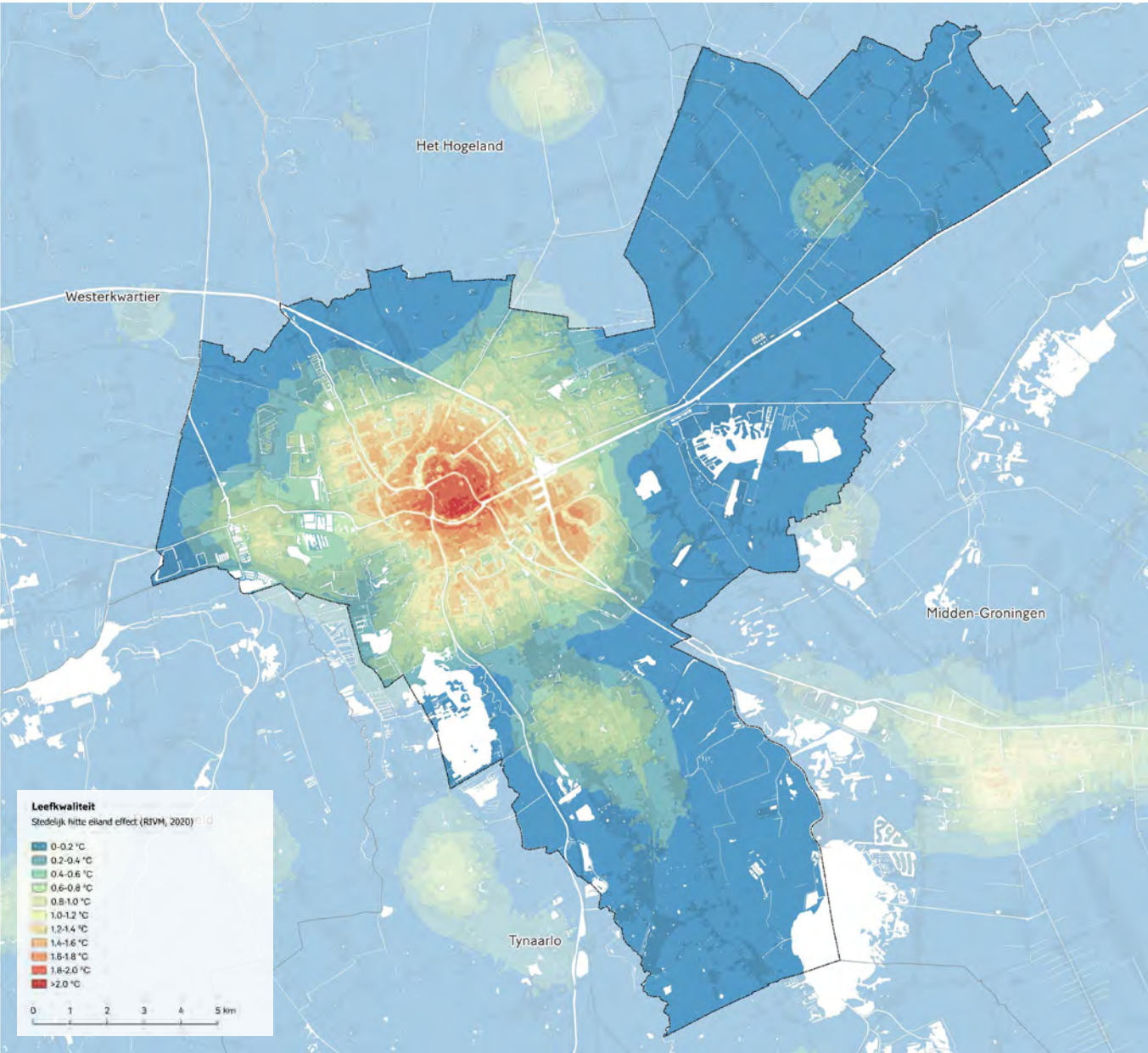
Klimaat

Klimaatverandering versnelt waardoor we steeds vaker last krijgen van extreme

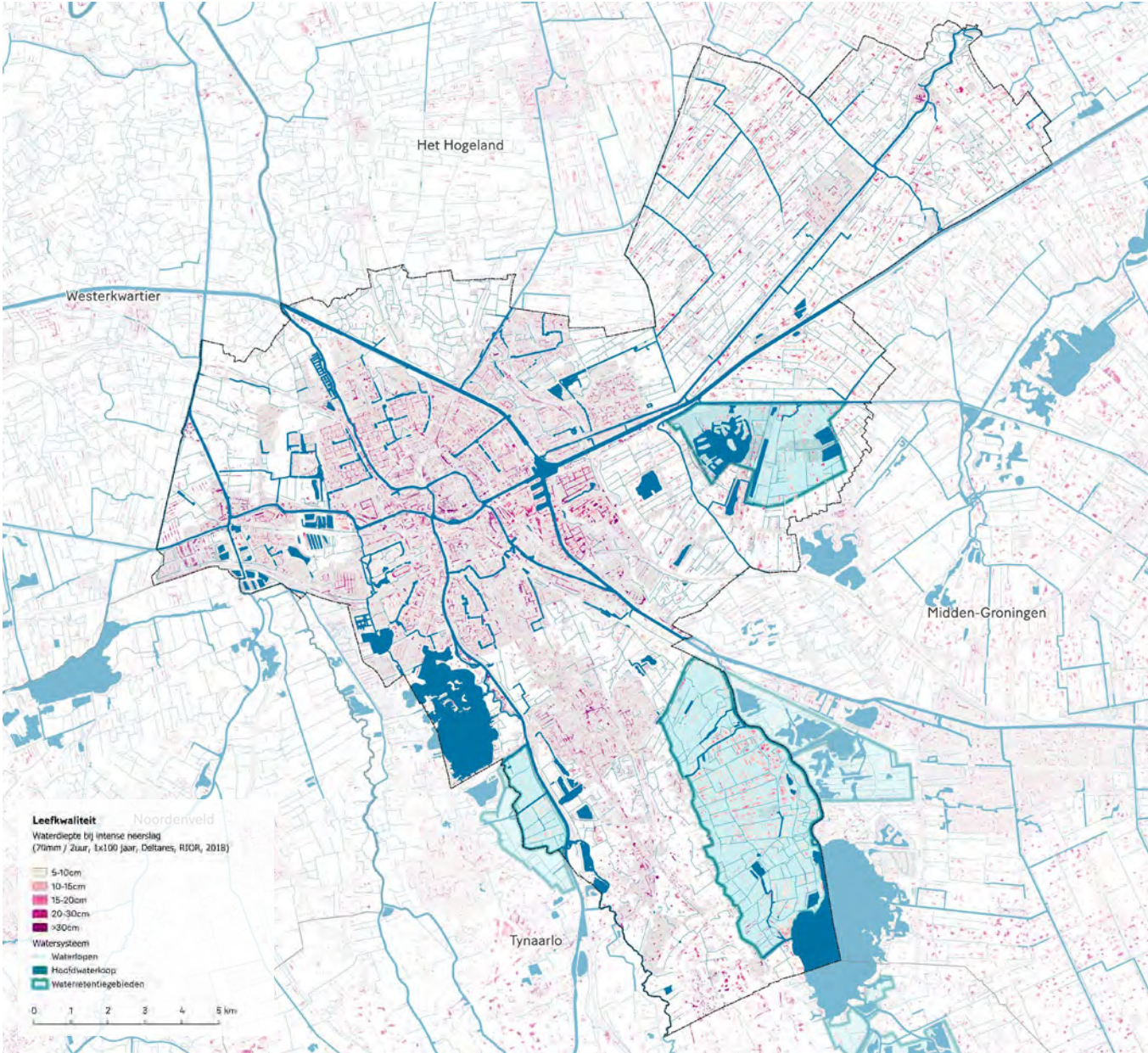
weersomstandigheden. Gevolg is dat we meer wateroverlast ervaren door piekbuien. Tegelijkertijd krijgen we vaker te maken met (langere) periodes van droogte en hogere temperaturen en hittestress. Hierdoor vindt er een verdroging van de bodem plaats waardoor er sprake van veenoxidatie, in lagergelegen gebieden met name aan de oostkant van de gemeente.

De kwaliteit van het oppervlaktewater wordt steeds beter, er zijn stappen gemaakt, maar het voldoet nog niet aan de kaderrichtlijn

Water. De kwaliteit van het drinkwater gaat verder achteruit als gevolg van PFAS, bestrijdingsmiddelen en medicijnresten. Door de groei van de bevolking stijgt de vraag naar drinkwater, terwijl de zoetwaterbeschikbaarheid steeds verder onder druk komt te staan, niet alleen door de vraag naar drinkwater maar ook door de toenemende vraag door landbouw en het tegengaan van verzilting.

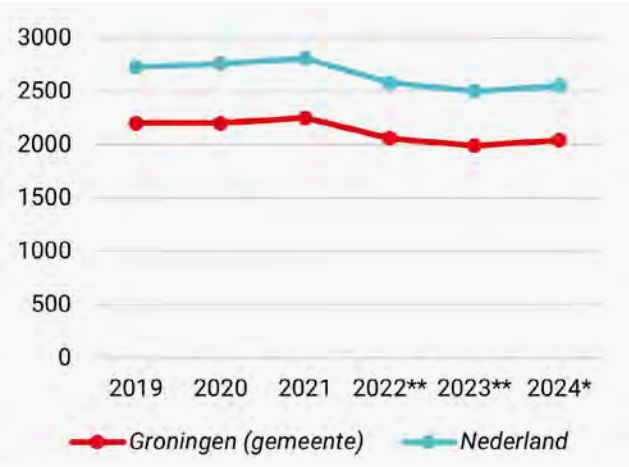
Stedelijk hitte eiland effect

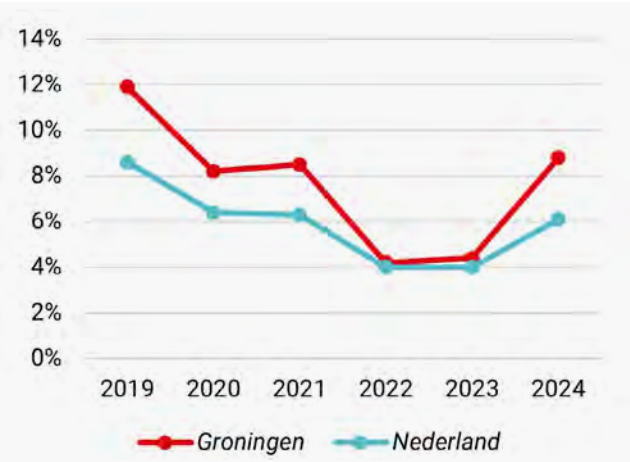
Watersysteem

Energie

Groningen is koploper in de energietransitie. Dit vertaalt zich in een neerwaartse trend van CO2 uitstoot in onze gemeente. Ondanks de groei van onze gemeente is de CO2 uitstoot met 33% gedaald ten opzichte van 1990 doordat we steeds meer energie besparen en energie gebruiken uit hernieuwbare bronnen. Het tempo van de elektrificatie en verduurzaming van de samenleving ligt hoger dan het tempo waarmee de netbeheerders het elektriciteitsnet uitbreiden. Dit zorgt voor congestie op het net. Ook is er sprake van toenemende energiearmoede. Hierbij is sprake van een (te) hoog aandeel van het besteedbare inkomen dat aan energie wordt uitgegeven. In Groningen is deze hoger dan gemiddeld in Nederland.

Gemiddelde elektriciteitslevering particuliere woningen (kWh)

Laag inkomen met óf hoge energierekening óf een woning met een lage energetische kwaliteit (%)

Het Groninger gasveld is definitief gesloten. De gevolgen van de winning zullen echter nog jarenlang merkbaar zijn in de vorm van bevingen, sociale gezondheidsproblemen en bouwkundige beperkingen. Ook daalt de bodem aan de oostkant van onze gemeente nog steeds als gevolg van die gaswinning.

Een andere belangrijke trend is de transitie van een lineaire fossiele economie naar een circulaire en biobased economy. Circulariteit draagt bij aan CO₂-reductie doordat het de vraag naar nieuwe grondstoffen vermindert, wat minder CO₂-uitstoot in de productieketen betekent. Door producten langer mee te laten gaan, grondstoffen hoogwaardig te recyclen, en hernieuwbare grondstoffen te gebruiken, wordt de CO₂-voetafdruk verkleind. We verwachten daarom ook een groei van circulaire industrie met bijhorende ruimtevraag en milieuzonering.

Landbouw en voedsel

Er is sprake van afname van biodiversiteit. Sinds 1970 zijn de populaties vissen, vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen wereldwijd met gemiddeld 69% afgenomen. Ook in Nederland gaat het slecht met de biodiversiteit. We hebben nog maar 15% van de inheemse planten- en diersoorten over van die we in 1900 hadden. De huidige landbouw heeft hier een belangrijk aandeel in. Dit heeft gevolgen voor de kwaliteit van bodem, water en lucht en voor de bestuiving van gewassen en daarmee de voedselvoorziening. Ook de groei en het veranderende consumptiegedrag van de bevolking en de daarmee gepaard gaande ruimtelijke impact is een gevaar voor flora en fauna, maar ook voor het welzijn van de mens en dier.

Met name de productie van vlees en zuivel zorgt voor een hoge uitstoot van broeikasgassen. Met een voedselproductie gericht op plantaardige gewassen en lokaal geproduceerd neemt de druk op klimaat en ruimte af en verbetert de gezondheid van mensen. Dit vraagt om korte ketens in de voedselindustrie met ruimte voor het produceren van plantaardig voedsel.

De landbouwtransitie is niet alleen maar een inhoudelijke transitie. Het gaat ook om een toekomstperspectief voor de sector.

Aantrekkelijke (vestigings) stad

Groningen is een aantrekkelijke stad. We zien wel een aantal trends en ontwikkelingen die invloed hebben op de aantrekkelijkheid van de stad. Ook op het gebied van veiligheid is er de laatste jaren een aantal bedreigingen, met name in de binnenstad.

Economische veranderingen

De afgelopen jaren is de wereldeconomie zich anders gaan ordenen: met de oorlogen in de wereld staat onze zelfredzaamheid onder druk, en tegelijkertijd zien we Amerika en China hun eigen industrieën beschermen met handelstarieven en beschermingsmuren. Onze economie internationaliseert met buitenlandse eigenaren van onze oude productiebedrijven (Niemeyer, Aldel, De Halm) en arbeid komt steeds meer door buitenlandse studenten, expats en arbeidsmigranten. Welke banen bieden Groningen de beste toekomst?

Vrijetijdseconomie

We zien Groningen op provinciaal niveau achterlopen in investeringen en aantal overnachtingen ten opzichte van andere provincies. Groningen heeft ook een achterstand in de congresmarkt. Steeds meer steden profileren met cultuur en creativiteit.

Binnenstad

Een bezoek aan de binnenstad is allang niet meer enkel gericht op winkelen. Het staat meer in het teken van de functie ontmoeting. Bij bezoek aan de binnenstad hoort het bezoeken van de horeca, maar er zijn ook meer verblijfsplekken gecreëerd waar het niet nodig is iets te bestellen. Tegelijkertijd neemt de druk op de binnenstad toe. In het winkellandschap groeit het aantal landelijke ketens en is er een afname van lokaal ondernemerschap, mede als gevolg van hoge

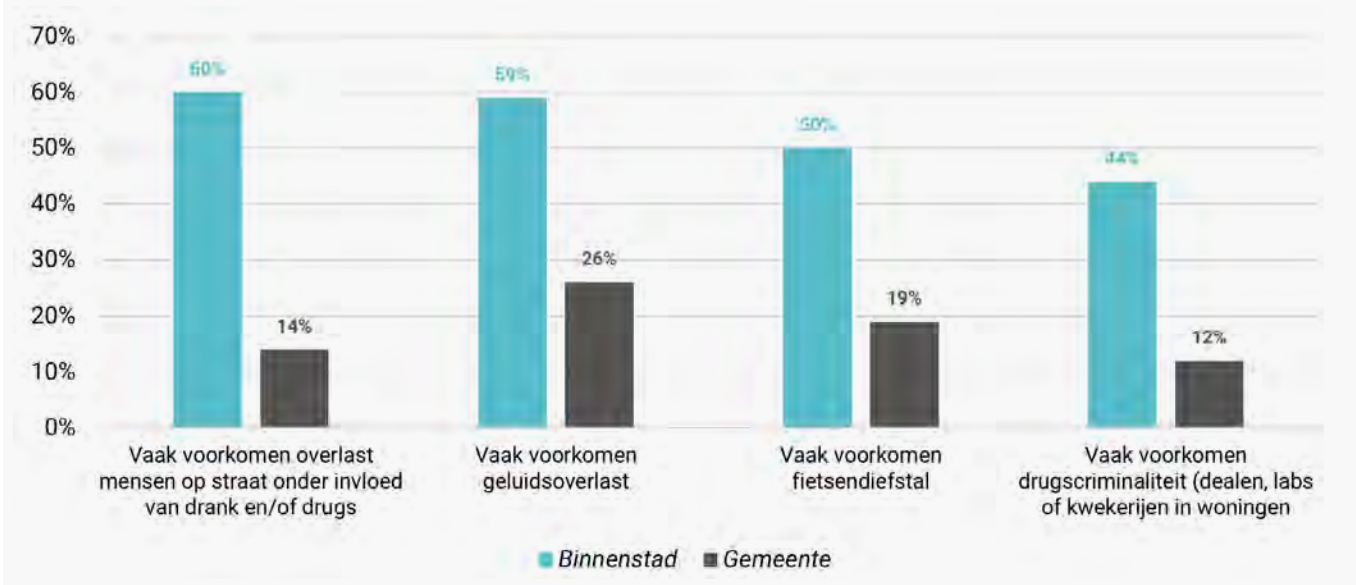
pandprijzen en huren. Hierdoor onderscheidt de binnenstad zich steeds minder van andere binnensteden, zowel in retail als bijvoorbeeld in het nachtleven. In het centrum zien we helaas in toenemende mate drugscriminaliteit, personen met onbegrepen gedrag en uitgaansgeweld, waardoor overlast toeneemt en de leefbaarheid van het centrum en het nachtleven onder druk staat.

Veiligheid

Groningen is een veilige gemeente, maar in sommige gebieden is er sprake van een groei van overlast en criminaliteit. In een aantal wijken is sprake van complexe sociale problematiek en ervaren meer inwoners gevoelens van onveiligheid, veiligheidsincidenten en structurele overlast. Vaak verschilt de problematiek per buurt of straat, bijvoorbeeld als het gaat om jeugdcriminaliteit of woonoverlast. Daarnaast is er sprake van ondermijning, waarbij illegale activiteiten zoals drugshandel, fraude en digitale criminaliteit worden gefaciliteerd door de bovenwereld. Geopolitieke ontwikkelingen op het wereldtoneel leiden tot een ruimtevraag voor defensieactiviteiten, maar hebben ook invloed op respectievelijk de weerbaarheid van de samenleving, maatschappelijke onrust in de openbare ruimte en de behoefte aan menswaardige opvang.

Mobiliteit

Plaats en tijd onafhankelijk werken wordt steeds belangrijker. Daarnaast worden mobiliteitskeuzes steeds flexibeler. Mensen gaan meer van bezit naar gebruik. Ketens mobiliteit (gebruik maken van meerdere vervoersmiddelen tijdens de reis) neemt toe. Het autobezit is afgelopen jaren gemiddeld rond de 0,55 auto's per huishouden gebleven. Na jaren van afname is er weer een toename van het aantal ongelukken in het verkeer met

Binnenstad scoort vaak hoog

letsel. Fietspaden worden steeds drukker en is er steeds meer verschil in massa en snelheid van fietsen.

Bedrijven- en kantorenlocaties

Op economisch vlak zien we de opkomst van digitalisering en AI (Artificiële Intelligentie) die invloed hebben op hoe ons werklandschap en onze banen eruit gaan zien. Ook krapte op de arbeidsmarkt, netcongestie, afname van de innovatiekracht en dalende productiviteitsgroei hebben invloed op onze economische ontwikkeling. Bedrijventerreinen staan onder druk. Er is een toenemende behoefte aan ruimte voor (tijdelijke) betaalbaar werken en ruimtes voor startende ondernemers terwijl die steeds minder beschikbaar komt. Hoge bouwkosten en investeringsrisico's leiden tot een afname van investeringen in bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Daarnaast is er een verschuiving van maatschappelijke functies, retail en zakelijke dienstverlening van woonwijken naar bedrijventerreinen, mede doordat de huurprijzen op een bedrijventerrein lager zijn. Hierdoor ontstaat een tekort aan ruimte in de stad voor de stadsverzorgende

economie zoals loodgieters, garagebedrijven en aannemers. Tegelijkertijd zien we onder kantoorgebruikers de trend dat ze zich op hoogwaardige OV-locaties willen vestigen met een mix aan functies.

Het belang van het ontwikkelen van campussen (clusters van voorzieningen gericht op onderwijs, kennis en innovatie) speelt een steeds grotere rol in innovatie en samenwerking.

Groningen: wat willen we?

Van trends en ontwikkelingen naar ambities

De regio Groningen-Assen staat voor een schaa sprong. Een schaa sprong waarmee we als metropool een belangrijke bijdrage leveren, zowel nationaal als internationaal, aan economische kracht en strategische autonomie van Nederland en daarmee Europa. Maar ook om ons op landelijke en Europese schaal te positioneren. Als Groningen nemen we onze verantwoordelijkheid hierin. In een wereld die steeds complexer en onvoorspelbaarder wordt is een veerkrachtige samenleving essentieel. Een samenleving moet in staat zijn om sociale spanningen, crises en externe invloeden op te vangen, sociale robuustheid hebben. Hiervoor is het noodzakelijk dat iedereen meedoet. We doen het samen, en omdat we het samen doen hebben we oog voor elkaar, bouwen we aan een sterkere samenleving en zijn we weerbaarder. Dit vraagt om gelijke kansen, een gezonde samenleving, sociale verbindingen en het gevoel van veiligheid. We zien dat de kloof tussen arm en rijk, maar ook tussen gezond zijn of niet gezond zijn groter wordt in de gemeente Groningen. Er zijn toenemende verschillen in kansen op wonen, werken en het meedoen in de samenleving. Het maakt nog steeds uit in welke wijk je wieg staat. De bereikbaarheid van voorzieningen is voor de één veel makkelijker dan voor een ander. Het is voor ons van essentieel belang dat iedereen mee kan doen in de maatschappij en gelijk kansen krijgt: **Groningen van en voor iedereen.**

De schaa sprong vraagt ook van ons om onze kernwaarden als aantrekkelijke vestigingsstad te versterken. Groningen wil een bovenregionaal kennis- en voorzieningencentrum blijven en het verdienvermogen en de groei van de economie van de regio vergroten. Dit maakt het een aantrekkelijke plek om te wonen, werken, studeren en recreëren. Juist deze combinatie is de motor van onze economie. Dit vraagt echter voortdurende aandacht. De cultuursector, het nachtleven en het onderwijs en belangrijke innovatieclusters bieden als pijlers van ons vestigingsklimaat de nodige opgaven. Door deze nog meer samen te brengen als publieke economie, kunnen ze elkaar - op eigen Groninger wijze - versterken en maken van Groningen ook Groningen, een eigen identiteit. Vandaar onze ambitie: **kern van onderwijs, cultuur en creativiteit.**

We constateren dat veel van de genoemde trends en ontwikkelingen op een veel groter schaalniveau plaatsvinden dan lokaal binnen onze gemeentegrenzen. Het watersysteem, CO2 uitstoot, maar ook onze economie, woningbouwontwikkeling en de verdeling van voorzieningen. Ontwikkelingen hierin hebben grote invloed op de plannen die wij maken en op onze veiligheid en weerbaarheid. Regionale samenwerking en wederkerigheid neemt hierin een belangrijke positie in. We zijn onderdeel van een regionaal ecosysteem waarbij we Groningen moeten bezien als een

ecosysteem waarbij stad en regio in synergie zijn. En ook op deze manier vanuit regionaal perspectief -en met lef- invulling geven aan de ontwikkeling van onze gemeente.

Klimaatverandering levert grote uitdagingen op voor de inrichting van onze buitenruimte, maar vraagt ook om andere bouwoplossingen toe te passen die maken dat water en hitte worden verkleind. Hierop is onze ambitie gevormd: **een klimaatbestendig en gezonde omgeving.** Deze ambitie is met name gericht op leefkwaliteit.

Naast de ambitie specifiek gericht op leefkwaliteit hebben we ook de ambitie een toekomstbestendig energiesysteem te ontwikkelen. De uitstoot van CO2 en andere broeikasgassen speelt een grote rol in de klimaatverandering, want die versterkt het broeikaseffect. Naast dat we moeten voldoen aan Europese en landelijke wetgeving op dit vlak willen we zelf koploper zijn op **CO2-neutraal.** Juist een regio waarin we jarenlang de energieleverancier van Nederland zijn geweest past het hierin koploper te blijven.

Hieronder werken we de vijf ambities uit.

1. Groningen van en voor iedereen

Groningen is een leefbare en sociaal verbonden gemeente, waar woningen, voorzieningen en werkgelegenheid in de juiste samenhang zijn meegegroeid met de ontwikkeling van buurten, wijken en dorpen. Alle Groningers verdienen een fatsoenlijk inkomen, goed werk, een goede woning, goede zorg, gelijke kansen en een veilige en groene omgeving om in te leven. Iedereen verdient het bovendien om mee te kunnen doen in de samenleving. Zo blijft Groningen een inclusieve, veilige, gezonde en kansrijke gemeente, waar iedereen naar vermogen meedoet en zich thuis kan voelen.

Ambitie

- Een leefbare, (sociaal) veilige en gezonde leefomgeving voor iedereen
- Groningen is inclusief en toegankelijk
- Gelijke kansen, passend onderdak en bestaanszekerheid voor iedereen
- Een evenwichtige verdeling van doelgroepen en woningen
- Versterken van het sociale weefsel van de stad en de dorpen
- Brede en toegankelijke (sport) voorzieningen die aansluiten bij de vraag en meegroeien met de stad
- Draagkracht en draaglast van wijken en gebieden in balans

- Voor iedereen een passende baan of een vorm van maatschappelijke participatie
- Optimale bereikbaarheid met focus op ruimte-efficiënte, schone en gezonde mobiliteit

Strategieën

We willen gelijke kansen voor iedereen. Iedereen met elke achtergrond moet overal kunnen wonen. Dit doen we door een evenwichtige woningvoorraad (verhouding sociaal, huur, koop e.d.). Zo voorkomen we ook overmatige clustering van doelgroepen en bevorderen we de diversiteit.

In Groningen willen we passend onderdak voor iedereen. Dat kan met een gedifferentieerde woonvoorraad, maar ook door bijvoorbeeld adequate mogelijkheden voor maatschappelijke opvang. Dit om te voorkomen dat mensen op straat of in andere ongewenste situaties moeten leven. Daarbij durven we te kiezen voor experimentele en/of innovatieve oplossingen. We willen ruimte kunnen (blijven) bieden aan woon-, zorg- en opvangprogramma's. Daarnaast bieden we ook ruimte aan onconventionele woonprogramma's, óók als die omgevingsgevoelig zijn. Een evenwichtige spreiding is hierbij belangrijk. We creëren hiertoe ruimte op strategische locaties en maken van tevoren keuzes om voor een evenredige draaglast en draagkracht in de wijken en onze gemeente als geheel zorg te dragen.

Een zorgzame samenleving, ook van belang door de toenemende behoefte aan onderlinge zorg, vraagt een sterk sociaal weefsel. Daarom willen we investeren in de publieke ruimte, ontmoetingsruimten en maatschappelijke voorzieningen, waarbij we de openbare ruimte zo inrichten dat deze toegankelijk en veilig is voor iedereen. Door toezicht, toegankelijkheid en eigenaarschap te bevorderen en positieve ontmoetingen te stimuleren versterken we kwetsbare wijken en gebieden met veel overlast.

We plannen (sport) voorzieningen mee in ruimtelijke ontwikkelingen door leefmilieus te ontwikkelen met bijbehorende normen. We maken wijken leefbaarder door functies te mengen met overzichtelijke wijk en stadsstructuren voor wandelen, fietsen, ov en voertuigen. Dus niet alleen maar wonen of werken, maar een mix van werk, wonen, maatschappelijk- en commerciële voorzieningen en/of recreatie.

In onze wijken en dorpen richten we de leefomgeving zo in, dat we uitnodigen tot een gezonde en duurzame leefstijl. Dat houdt in een blijvende focus op voet en fiets als belangrijkste middel voor verplaatsing. We richten ons op openbare ruimtes die groen en veilig zijn. We hebben blijvend oog voor het op peil houden van sportvoorzieningen, zowel georganiseerd (in sporthallen en sportparken) als informeel – in de publieke ruimte. We streven bewust naar verdichting rondom wijkcentra en OV-knopen, goed aangesloten op fietsnetwerken, zodat we gezond bewegen stimuleren én het leven in een dichter bebouwde stad, gezond en prettig kunnen

houden. Voor nieuwe gebiedsontwikkelingen geldt dat het van belang is dat nieuwe bewoners direct gebruik kunnen maken van goede fietsroutes van, naar en in de wijk, bestemmingen in de wijk goed te voet bereikbaar zijn en dat er goede (H)OV en fietsverbindingen beschikbaar zijn vanuit het hart van de wijk. We willen leefomgeving waarin kunst, cultuur en creativiteit ruimte krijgt. Dit heeft een positief effect op mentaal welbevinden.

We vergroten de binnenstad. Door de directe omgeving gemengd, actief en toegankelijk te maken, worden de kwaliteiten van de binnenstad toegankelijker voor de rest van de stad (dichterbij). We beschermen publieke dienstverlening in de wijk en stadsverzorgde bedrijvigheid in de stad omdat we hierbij wijken leefbaar houden en werk op korte afstand. We zetten in op behoud en uitbreiding van praktisch geschoolde werkgelegenheid in de stad. Via tangentiële Hoogwaardige OV-lijnen kunnen we de stads- en buitenwijken beter met elkaar verbinden (beslechten barrières). Hierbij ontwikkelen en versterken we de tussenliggende gebieden tot sterk gemengde gebieden. Hiermee bieden we stedelijke kwaliteit met voorzieningen en werk dichterbij. Zo houden we de stad compact door herontwikkelingen binnen het bestaande gebied waardoor we ook weer stedelijke kwaliteit kunnen toevoegen. We willen het barrière effect van het Van Starckenborghkanaal en de westelijke ringweg beperken. Met name Beijum en Lewenborg, maar ook Vinkhuizen profiteren hiervan doordat de binnenstad en de daarbij behorende voorzieningen makkelijker

1. Groningen van en voor iedereen

bereikbaar zijn. Daarbij levert het ook positieve gezondheidseffecten op (westelijke ringweg).

Het verlagen van de dominantie van (auto-) verkeer, versterking van de positie van fiets en OV en (nog) nadrukkelijker inzetten op de positie van de voetganger, fietsen en stimuleren van deelmobiliteit zijn geen luxe, maar zijn noodzakelijk om Groningen in de toekomst leefbaar en bereikbaar te houden. Van belang is dat de ruggengraat van het mobiliteitssysteem goed functioneert. De stations zijn belangrijke knooppunten in programma en ruimte om wijken verder te versterken. Hiermee maken we voorzieningen beter bereikbaar, maar kunnen we ook zorgen voor een evenwichtigere woningvoorraad.

Wijkvernieuwing op z'n Gronings

Het maakt nog steeds uit in welk deel van Groningen je woont of opgroeit voor de kansen en mogelijkheden die je hebt in je leven. In de wijkvernieuwingswijken werken we aan ongedeelde wijken vanuit een samenhangende aanpak gericht op: minder armoede, meer groen en buitenzijn, een veilige buurt, positief opgroeien en prettig, duurzaam en gezond wonen. Vanuit het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid werken we daarbovenop in acht noordelijke wijken de komende 15-20 jaar aan het doorbreken van structurele problemen. In de wijkvernieuwingswijken en de noordelijke wijken we samen met bewoners, gemeente, woningcorporaties, werkgevers, het onderwijs, het Rijk en vele andere partijen.

2. Groningen: kern van kennis, cultuur en creativiteit

Groningen ontwikkelt zich verder als internationale stad van onderwijs, cultuur en creativiteit, onze unique selling points. We koesteren en verstevigen deze onderscheidende kernkwaliteiten, de publieke economie, die zich onder meer laten aflezen aan onze internationale kennisinstellingen, (academische) ziekenhuizen, toonaangevende architectuur, bruisende binnenstad en hoogwaardig cultuuraanbod - allen met een functie voor de hele regio. Daarnaast biedt Groningen een sprankelend nachtleven, een divers winkelaanbod en een historische binnenstad. Alles bij elkaar ingrediënten voor een aantrekkelijke stad, de basis voor een sterke vrijetijdseconomie en belangrijke vestigingsfactoren voor inwoners, bezoekers, bedrijfsleven en studenten. De cultuursector met internationale evenementen en iconische bezienswaardigheden is een magneet voor binnenlandse en buitenlandse bezoekers. Onze sterke kennispositie in combinatie met een bruisend cultuuraanbod biedt een vruchtbare voedingsbodem voor het ontwikkelen en aantrekken van innovatief en creatief talent.

Ambitie

- We maken een schaa sprong in onze regionale economie waarbij de economie op grote schaal regionaal uitbreidt en groeit
- Blijvend extra aandacht voor de economische sectoren die ons onderscheidend en krachtig maken zowel de publieke economie als het MKB.

- Verspreide kernen, geïntegreerd met de rest van de stad fungeren als katalysator voor de economie
- Versterken van het maatschappelijk 'veld' van vrijdenkers, pioniersmilieus, broedplaatsen
- Versterken van de vrijetijdseconomie
- Groningen is een toonaangevende speler op internationaal niveau (kenniseconomie)

Strategie

Ons huidige beleid gaat uit van een compacte stad rond een binnenstad. We breiden dit model uit met meerdere (kleinere) kernen verspreid over de stad en introduceren een meerkernenmodel. Hiermee maken we een schaa sprong in verstedelijking. De kernen zijn stuk voor stuk plekken met stedelijke betekenis en hebben met elkaar gemeen dat ze een bestemming bieden. Hiermee dragen ze bij aan Groningen als aantrekkelijke vestigingsstad. De kernen hebben een eigen identiteit en staan voor wat Groningen Groningen maakt. De aard van de bestemming kan daarbij verschillen. Er zijn kernen meer ingericht op onderwijs (campus), meer gericht op het zijn van broedplaats, maar ook vrijetijdseconomie kan de belangrijkste bestemming zijn, waarbij de congresmarkt een belangrijke drager is voor onze overnachtingenmarkt.

Onderlinge verbinding tussen kernen, waarbij cross-overs kunnen ontstaan, versterken het

kernenmodel als geheel. Belangrijk hierbij is de bereikbaarheid. We onderzoeken de mogelijkheid van een kernenlijn, door ontwikkelt vanuit ons huidige Ov-systeem en verbonden via een tangentiële HOV.

Voor dit meerkernenmodel zetten we in op gemengde leefmilieus (onderwijs/onderzoek, wonen, werken en voorzieningen) met voldoende kritische massa voor voorzieningen (met name cultuur, lokale winkels, groot- en kleinschalig). We zetten in op de uitbreiding van al ontwikkelde of in ontwikkeling zijnde kernen: Binnenstad, Zernike, UMCG, Corpus den Hoorn/Martini ziekenhuis, Europapark en Karding. Station Suikerzijde, Station Noord en mbo-campus de Wijert zien we als potentiële groeidiamanten waar we met het juiste programma hoogstedelijke kernen van kunnen maken, gezien de al aanwezige of te programmeren kwaliteiten.

De Hortus-Biotop, SPOT, Martiniplaza, het Woldmeer, voorterrein Suikerzijde, de Niemeyer en het evenemententerrein Stadspark worden de belangrijke (culturele) hotspots met speciale aandacht voor ondernemerschap en/of vrije tijd functies. Hiermee spreiden we succesvolle programmering over de stad en specialiseren we gebieden op economie, onderwijs, cultuur, vrijetijd, healthy ageing e.d. Ook hebben de kernen zo een positief effect op de rest van de regio.

3. Stad en regio in synergie

In 2050 zijn stad en regio (inclusief onze dorpen) een evenwichtig vitaal systeem waarbij sprake is van wederzijdse versterking en samenwerking. Waarbij het gaat om benutten van elkaars kwaliteiten op gebied van wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit en natuur en landschap. En om complementariteit, wederkerigheid en het elkaar wat gunnen. Waarbij de stad afhankelijk is van de regio. Met de stad Groningen als kennis-, economisch en voorzieningencentrum voor de hele regio. Met vitale dorpen en regiokernen waar het goed wonen en werken is. Met ruimte voor recreatie en vrijetijdseconomie naast een duurzame toekomstbestendige landbouw. In een uniek landschap in een robuust ecologisch systeem. Waarbij Groningen als metropool een belangrijke positie inneemt in verbinding met ons buurland Duitsland, maar ook op groter schaalniveau in Europa. Maar zonder goed functionerende regio met onder andere voldoende woningen, een goed werkend ov-systeem, maar ook korte voedselketens, functioneren wij niet optimaal als stad. Wij zijn daarbij afhankelijk van onze regio en andersom.

Deze ambitie gaat uit van de regio in zijn geheel en richt zich op waar we elkaar kunnen versterken. Het gaat om thema's en programma's waar een mate van wederkerigheid mogelijk is en waar we afspraken kunnen maken met elkaar. Bijvoorbeeld over het realiseren van woningen en voorzieningen.

Ambitie

- Functioneren als metropolitaans regionaal (economisch) systeem
- Voldoende werkgelegenheid voor de regio
- Groei van (vrijetijd)economie, cultuur en voorzieningen op regioschaal beschouwen en invullen
- Evenwichtige verdeling van toegankelijke dagelijkse voorzieningen
- Duurzaam regionaal (openbaar) mobiliteitssysteem
- Evenwichtige verdeling van sociale woningbouwopgave in de regio
- Groningen blijft het bovenregionaal kennis- en voorzieningencentrum voor de hele regio
- Behoud van de identiteit van stad, dorpen en cultuurhistorisch landschap en samenhang tussen gebouwde en ongebouwde omgeving

Strategie

De ambitie gaat uit van het versterken van de regio in zijn geheel. Samen met de regio ontwikkelen en investeren we in voorzieningen die de regio als geheel bedienen, bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek en kennisvermeerdering, sport, cultuur, evenement en congres. Een bindende factor

hierin is gezamenlijk optrekken in het versterken van de vrijetijdseconomie, waarvoor ook doelstellingen zijn vastgelegd vanuit het economisch programma van Nij Begun.

Met nieuwe verbindingen als de Nedersaksenlijn, Lelylijn en Wunderline wordt de regio nationaal en regionaal beter ontsloten. Het op regionaal niveau beschouwen van planologische vraagstukken is hierbij het uitgangspunt. Een gezamenlijk vestigingskader voor bedrijvigheid/economie is hierbij een van de afwegingskaders. Maar ook afspraken over het toevoegen van (sociale) woningbouw.

Deze ambitie vraagt een goed regionaal openbaar vervoersnetwerk. Met het vergroten van ontwikkelpotentieel (gemengde gebieden met mix aan functies) rond lokale stations (OV-knooppunten) kunnen hogere frequenties gehaald worden in verbindingen. De betere bereikbaarheid van kernen biedt kansen tot een meer evenwichtige verdeling van programma's (wonen en voorzieningen) in de regio.

Het koppelen van werklocaties en recreatiemogelijkheden aan dit OV-systeem vergroot de bereikbaarheid, ook vanuit de stad. Het daarnaast inzetten op een schaa sprong met goede P+R-hubs vergroot de bereikbaarheid. Bovenregionale voorzieningen realiseren we nabij stations in de Groningen en zijn goed bereikbaar vanuit de regio.

4. Gezonde en klimaatrobuuste leefomgeving

Groningen ontwikkelt zich verder als een klimaatrobuuste en gezonde gemeente. Dit betekent dat de groei van de gemeente altijd in balans moet zijn met de klimaat- en natuuropgave en de gezondheid van de inwoners. Voor het behoud van vitale water-, bodem- en ecosystemen zorgen we dat de kwaliteit van groen, water en natuur automatisch 'mee verdicht' met de steeds verder verdichtende stad.

De in onze huidige omgevingsvisies vastgelegde uitbreidingen staan niet ter discussie, bij toekomstige keuzes laten we bodem en water sterker sturend zijn. Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Het gaat zowel om gezondheidsbescherming als gezondheidsbevordering. Ook in het landelijk gebied werken we samen met provincie en waterschappen, maar ook met de agrarische sector aan een duurzame, toekomstbestendige landbouw, aan een robuust watersysteem en aan stevige regionale groenstructuren.

Ambitie

- Een klimaat adaptieve gemeente, bestand tegen hitte, wateroverlast en droogte.
- Robuuste regionale groen- en watersystemen die reiken tot aan de binnenstad en stad en buitengebied met elkaar verbinden.

- Een prettige (verdichte) woon-, werk- en leefomgeving met een openbare ruimte die uitnodigt om te sporten bewegen en verblijven en bijdraagt aan het woongenot van onze inwoners.
- Een gezonde leefomgeving met minder geluids- en geuroverlast, een gezonde lucht, schoon water, donkerte, goede fiets- en looproutes, veel groen en ruimte voor recreatie.
- Versterking van biodiversiteit als integraal onderdeel van stedelijke en landelijke ontwikkeling.
- Beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit voor drinkwater, zwemmen en ecologische gezondheid.

Strategie

Om deze ambitie waar te maken, moeten we bodem en water sturend maken bij de toekomstige ontwikkeling van onze gemeente. Bodem en water vormen de basis van ons bestaan. We moeten hier zorgvuldig mee omgaan, onder andere door te zorgen voor voldoende en schoon (zoet) water en voor een vitale bodem. We doen dit samen met onze partners. We bevorderen regionale samenwerking, onder andere met de waterschappen om een robuust groen- en watersysteem te realiseren en om te voldoen aan de groeiende vraag naar drinkwater en zuiveringscapaciteit. We maximaliseren de infiltratie van regenwater op de zandgronden door het vergroten van onverharde oppervlakten. We slaan het overtallige

regenwater op en het waterpeil wordt verhoogd in veengebieden om bodemdaling en veenoxidatie te voorkomen. Daarnaast verhogen we het grondwaterpeil om zoutwaterintrusie te voorkomen en de landbouw te beschermen. We versterken en vergroenen onze historische waterlopen, zoals de Hunze- en Drentsche Aa-dalen. Overtollig regenwater wordt opgevangen en vertraagd afgevoerd naar deze waterlopen. We beschermen en koesteren de Blauwgroene gordel (gebied van het Leekstermeer in het westen tot het Zuidlaardermeer in het zuiden en het Schildmeer/Roegwold in het oosten). We zetten tevens in op besparing van drinkwater en schoon oppervlaktewater.

Om zorg te dragen voor een vitale bodem, versterken we de regie op de inrichting van de ondergrond. Daarmee bereiken we een efficiënte inrichting ervan, zodat woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit mogelijk worden gemaakt zonder de bodem aan te tasten. We streven bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen naar een zo efficiënt mogelijk gebruik van ruimte en dekken de bodem zo min mogelijk af. Zo behouden we de vitaliteit van de bodem en blijft de sponswerking van de bodem behouden.

Onze inzet voor een gezonde leefomgeving is gericht op het voorkomen van ongezonde overlast van geluid, geur, vervuilde lucht, te veel kunstlicht of gevaar. We verminderen geluid en andere fysieke hinder. Daarom nemen we vanaf de start van nieuwe ontwikkelingen milieu, gezondheid en veiligheid mee. Op plekken waar sprake is van

een hoge lichtemissie werken we aan het verminderen ervan. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen geven we invulling aan de bescherming van donkerte.

We verhogen de biodiversiteitswaarde in de openbare ruimte door toepassing van de juiste beplanting en ecologisch beheer. We ontwikkelen robuuste, groene zones die het landschap verbinden aan de stad, en helemaal reiken tot aan de Diepenring. Binnen dit robuuste groene skelet gaat het om beleving van landschap, recreatie, wandel- en fietsroutes, activiteiten en evenementen. Verdichting van onze stad met meer woningen, bedrijven en voorzieningen kan alleen als daar ook aandacht is voor een goede openbare ruimte. Een prettige woon-, werk- en leefomgeving is randvoorwaardelijk voor groene groei. We willen bestaande groene gebieden veel beter benutten voor recreatie en verblijf voor onze inwoners en werknemers. We vitaliseren en revitaliseren onze bedrijventerreinen. Daarnaast maakt het veranderende klimaat het belangrijk dat we goed functionerende waterbuffers en hittebuffers hebben in onze woon- en werkgebieden: onze inwoners moeten prettig kunnen leven.

Een gezonde leefomgeving moet alle Groningers, van jong tot oud, uitnodigen tot bewegen. Hier dragen sport- en spelmogelijkheden in de openbare ruimte aan bij. Door ervoor te zorgen dat er in elke wijk voldoende sport- en speelvoorzieningen zijn wordt bewegen toegankelijker.

5. CO2 neutraal en energierobuust

Hittegolven, hoosbuien of juist droogte: de gevolgen van de klimaatverandering zijn allang merkbaar. De uitstoot van CO2 speelt hierbij een grote rol, want die versterkt het broeikaseffect. We willen onze verantwoordelijkheid nemen en zo snel mogelijk CO2-neutraal zijn. Dit betekent allereerst dat wij inzetten op energiebesparing. Energie die niet wordt gebruikt hoeft immers ook niet opgewekt te worden. De ongeveer 70% die overblijft, moeten we vervangen door hernieuwbare energie. Hiervan willen we zoveel mogelijk binnen de gemeente opwekken of produceren met zonnepanelen, windmolens, restwarmte, omgevingswarmte, aardwarmte en organische reststromen. Het overige moeten we importeren. Een voorwaarde hiervoor is dat we zorgen voor een toekomstbestendig en robuust energiesysteem. We willen voorkomen dat problemen met transport en opslag van elektriciteit en warmte ons in de weg zitten.

Ambitie

- Een klimaat mitigerende gemeente, zo snel mogelijk CO2-neutraal met een robuust energiesysteem
- Besparen op energiegebruik en verduurzamen in zowel de bebouwde omgeving, industrie, landbouw en mobiliteit
- Een robuust energiesysteem waardoor onze energievoorziening betrouwbaar en betaalbaar is

- Energie die we gebruiken wordt opgewekt uit hernieuwbare bronnen
- We zetten in op de doorontwikkeling van de circulaire economie die gebruik maakt van hernieuwbare grondstoffen en elkaars reststromen
- We gebruiken geen aardgas meer voor woningen en gebouwen
- We zetten in op voedsel- en eiwittransitie

Strategie

We zijn de enige regio in Noordwest-Europa met een gefinancierd isolatieprogramma voor onze woningvoorraad: met maatregel 29 van Nij Begun krijgen woningeigenaren subsidie om hun woningen aardgasvrij-klaar te maken. Een uitgelezen kans om energie te besparen, woonkwaliteit te verhogen, en onze woonomgeving voor te bereiden op een gasloze toekomst.

Met een integrale wijkaanpak koppelen we isolatie aan warmteplannen en sociaalmaatschappelijke opgaves voor onze inwoners. De focus leggen we op de wijken waar de meest maatschappelijke meerwaarde te bereiken is.

Daarnaast verhogen we onze inzet op vermindering van energieverbruik van onze economie, door transities aan te jagen en alternatieven uit te werken. De restwarmte van onze bedrijven benutten we zoveel mogelijk om via onze aan te leggen warmtenetten

huishoudens te verwarmen en daadwerkelijk van het aardgas af te komen. Voor het energiesysteem van Groningen geldt: warmtenet waar kan, elektrisch verwarmen (warmtepompen) waar moet.

Voor verdere ontwikkeling van de stad en onze ambities is een robuust energiesysteem noodzakelijk. Er is meer ruimte nodig voor energie-infrastructuur.

Er moet een verschuiving plaatsvinden in de modal split (vervoersgebruik). We stimuleren het gebruik van openbaar vervoer, het autogebruik elektrificeert en verminderd. Om dit positief te beïnvloeden worden meer laadpunten geplaatst en gemengde leefmilieus gerealiseerd zodat de noodzaak tot verplaatsen minder wordt.

Om het aantal vervoersbewegingen zo laag mogelijk te houden wordt er gebouwd volgens de principes van de compacte stad. Er vindt geen uitbreiding plaats buiten de huidige geplande stadscontouren. Uitbreiding buiten de huidige geplande stadscontouren heeft tot gevolg dat (op klei- en veengrond) ontwatering plaats moet vinden waardoor de bovenstaande laag in aanraking komt met lucht. Hierdoor ontstaat oxidatie en daarmee extra broeikasgas-uitstoot.

De zero-emissiezone in het centrum wordt uitgebreid en het warmtenet wordt optimaal benut. Zo mogelijk stellen we regels voor CO2-neutrale gebouwen bovenop landelijke regels en verplichten we onderzoek naar hergebruik voordat we sloop toestaan. We geven de voorkeur aan renovatie en behoud, bij

karakteristieke gebouwen.

Om de circulaire economie te ontwikkelen wordt deze gekoppeld aan een duurzaam mobiliteitssysteem, waarbij het water (Eemskanaal, Winschoterdiep en Van Starckenborghkanaal) in combinatie met daar aanwezige bedrijvigheid benut kan worden. Afval en bijproducten dienen als grondstoffen voor nieuwe producten (industriële symbiose). Op deze manier gaan er zo min mogelijk grondstoffen verloren.

In de landbouw verminderen we uitstoot door een regeneratieve landbouw te activeren (natuurinclusief, kringlooplandbouw, geen chemie). Korte voedselketens worden gestimuleerd waarbij producten via een beperkt aantal tussenstappen uit de regio naar consument worden gebracht en er tijdens het proces zo min mogelijk CO2 uitstoot plaatsvindt. Ook de eiwittransitie draagt bij aan het terugbrengen van broeikasgassen.

Vervolg

Van koers naar omgevingsvisie

Op vijf thema's spreken wij onze ambitie uit. We willen hiermee de onderzoeksopgave voor de omgevingsvisie vastleggen. Bij de ambities schetsen we een aantal mogelijke strategieën die de basis zijn voor ontwerpend onderzoek. Daarmee zijn de ambities niet vrijblijvend, maar zijn ze de koers voor het vervolg. De raad maakt uiteindelijk keuzes in hoe het de ambities uitwerkt en hoe de omgevingsvisie er uit ziet.

De belangrijkste vraag daarbij is welke knelpunten en dilemma's uit deze ambities volgen. Wanneer we alle ambities maximaal uitstrekken, waar botsen ze dan met elkaar? Immers, we hebben maar beperkte ruimte. Het gaat simpelweg niet passen alle opgaven en ambities in deze ruimte kwijt te kunnen. Daarnaast zijn de ambities niet het enige waarop we de stad verder willen ontwikkelen. Er zijn veel meer opgaven waar we mee aan de slag gaan. Welke keuzes moeten we dan maken? Deze gemaakte keuzes landen uiteindelijk in de omgevingsvisie.

Parallel aan het traject van het koersdocument zijn we ook aan de slag gegaan met de eerste stedenbouwkundige schetsen. De schetsen zijn uitwerkingen van waar de gemeente richting 2050 zich kan ontwikkelen. Deze schetsen, ook wel genoemd stadsfiguren, pakken we nu verder op. Wanneer we de ambities en de stadsfiguren met elkaar integreren ontstaan er verschillende scenario's over hoe de gemeente zich kan ontwikkelen in 2050. Na het ontwikkelen van de verschillende scenario's kiezen we voor een voorkeursmodel. Deze werken we verder uit.

De omgevingseffectrapportage (OER) gaat ons helpen om de effecten van keuzes in de omgeving in beeld te brengen. De ontwikkeling van leefmilieus, waarbij we kwantitatieve en kwalitatieve uitspraken doen over hoe onze gemeente is opgebouwd in verschillende leefmilieus, wordt een leidraad waarlangs we vervolgens ons beleid kunnen uitwerken. Deze leefmilieus kunnen worden aangepast aan de hand van het voorkeursmodel.

Het komende jaar maken we een verdiepingsslag in onze gesprekken met de Groningers. Waarbij we meer op gebiedsniveau inzoomen op ambities.

Begin 2027 levert dit een nieuwe omgevingsvisie voor de gemeente Groningen op.

Tot slot

We maken de komende jaren fundamentele keuzes over de ruimtelijke inrichting voor Groningen. Hoe houden we ons leefkwaliteit hoog in Groningen gezien alle opgaven die op ons afkomen. Groeien we door? Zo ja, op welke manier? En wat zijn daarbij onze randvoorwaarden? Wat betekent dit voor onze inwoners en onze economie? Hoe sluiten we goed aan bij de doelstellingen van Nij Begun? Hoe zorgen we dat we voldoende energie en drinkwater houden? Hoe borgen we onze veiligheid? Hoe blijven we oog houden voor de kwetsbaren in onze samenleving? Wat vaststaat is dat Groningen alle ingrediënten heeft om de fijne gemeente te blijven die het nu is. Met dit koersdocument leggen we een stevige basis. Samen met onze inwoners,

ondernemers en organisaties bouwen we verder aan een duurzame, inclusieve en toekomstbestendige leefomgeving.

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Groningen

Tekst, redactie en coördinatie
Gemeente Groningen

Fotografie
Ronald Zijlstra Fotografie

Kaarten
Posad Maxwan, Felixx, Gemeente Groningen,
tenzij anders vermeld

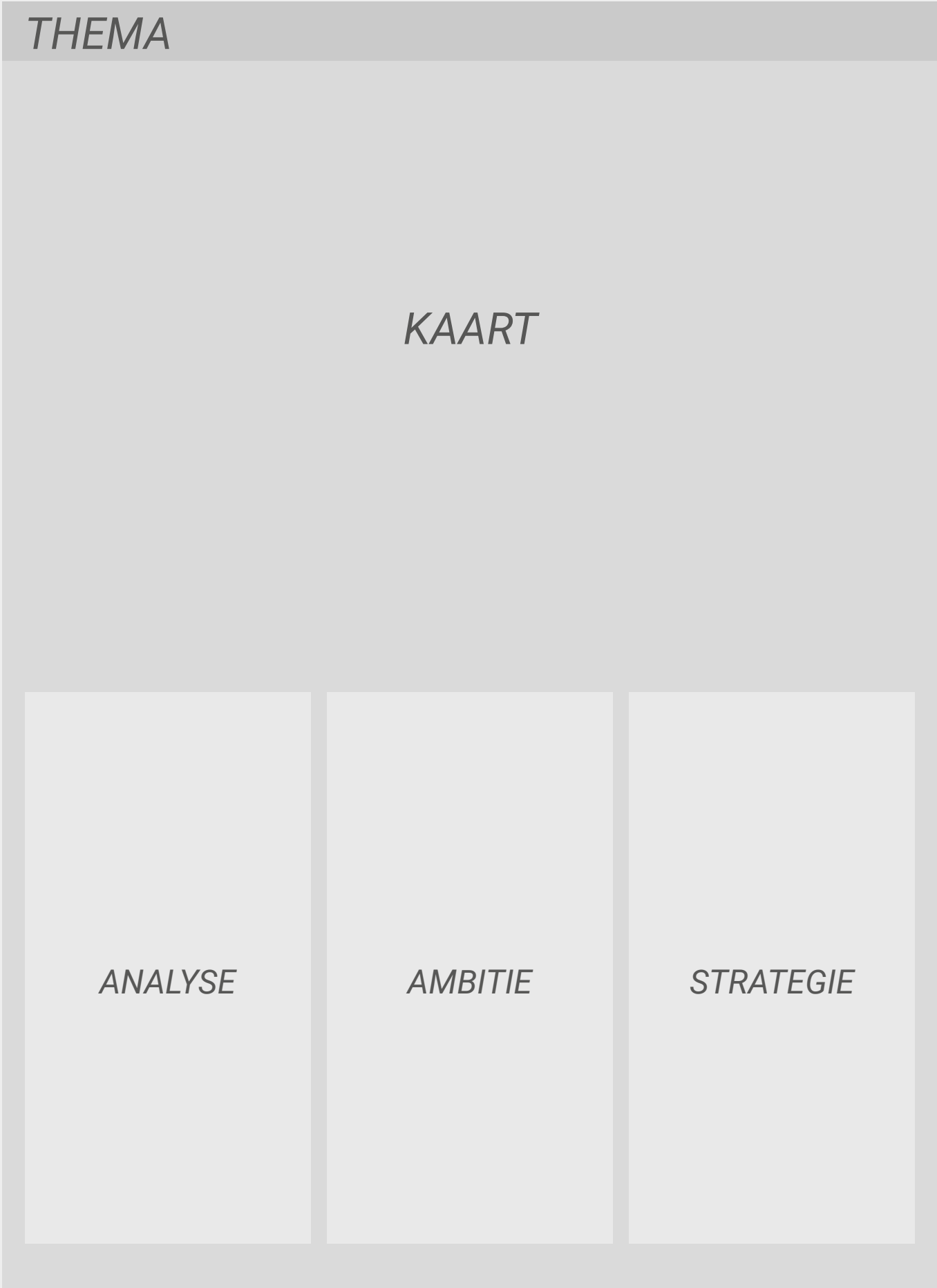
Vormgeving
Posad Maxwan

Aan zowel tekst als beeldmateriaal kunnen
geen rechten worden ontleend.

Oktober 2025

Bijlage Kaarten

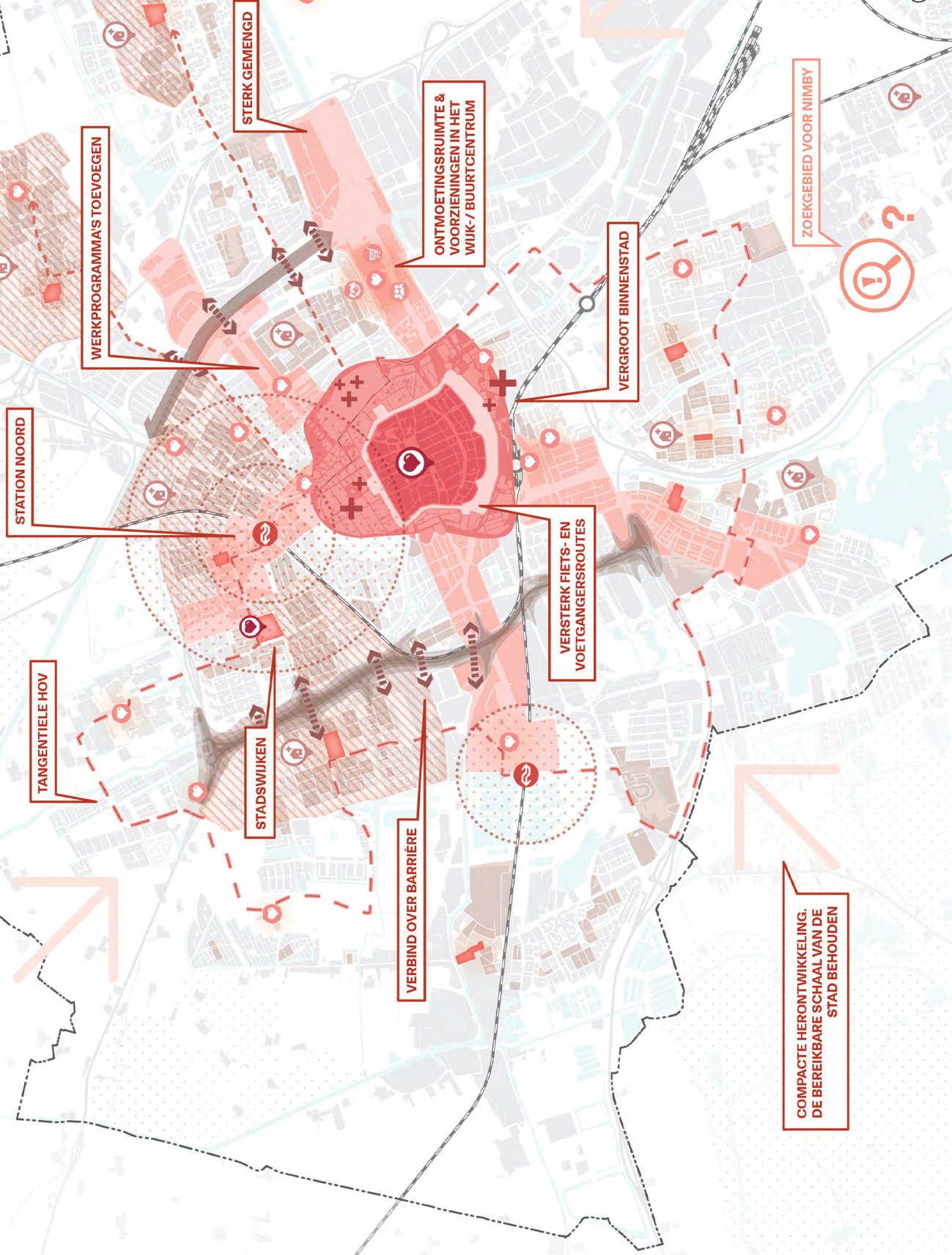
- Groningen van en voor iedereen
- Stad en regio in synergie
- Kern van onderwijs, cultuur en creativiteit
- Gezonde en klimaatbestendige omgeving
- CO2 neutraal en energierobuust

GRONINGEN VOOR IEDEREEN

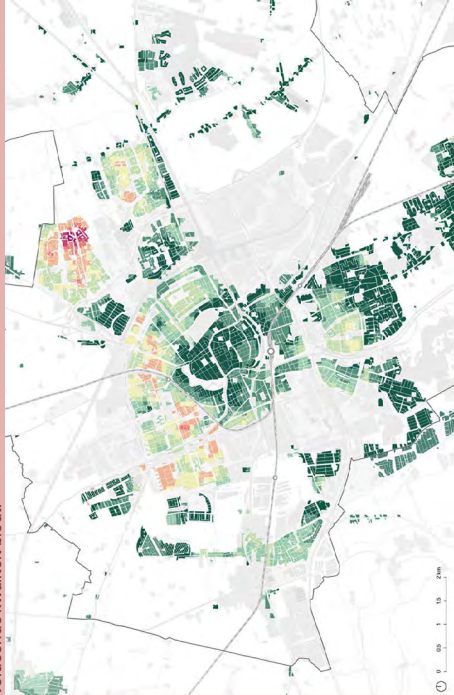
We zijn een inclusieve, rechtvaardige en toegankelijke samenleving waarin alle inwoners gelijke kansen hebben en zich veilig voelen in de openbare ruimte.

*** Gebruik van de kaart: Deze kaart hoort bij de ambitie "Groningen voor iedereen" uit het Koersdocument Omgevingsvisie 2050. Deze kaart geeft weer, via welke mogelijke strategieën, deze individuele ambitie kan worden bereikt. De kaart is bedoeld als gesprekskaart en geeft dus nog niet de visie van de gemeente weer. Aan de kaart kunnen geen rechten ontleend worden.

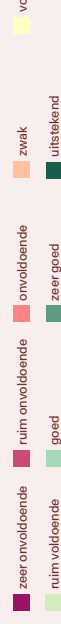

ANALYSE

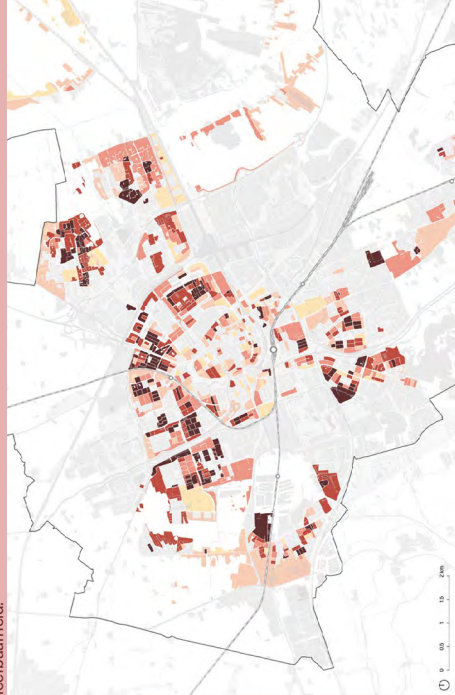
Noordelijke wijken van Groningen scoren lager op leefbaarheid, terwijl de rest van de stad voldoende kwaliteit biedt.

Totale leefbaarometerklasse (Bron: Ministerie van BZK, 2022)

De woningvoorraad is ongelijk verdeeld; wijken met veel sociale huur scoren vaak lager op leefbaarheid

% van de gebouwen van woningcorporaties per blok (Bron: BAG, 2024)

AMBITIE

Een leefbare, veilige en gezonde leefomgeving voor iedereen

Gelijke kansen, passend onderdak en bestaanszekerheid voor iedereen

Een evenwichtige verdeling van doelgroepen en woningen

Versterken van het sociale weefsel van de stad en de dorpen

Brede en toegankelijke voorzieningen die aansluiten bij de vraag en meegroeien met de stad

Draagkracht en draaglast van wijken en gebieden in balans

Voor iedereen een passende baan of een vorm van maatschappelijke participatie

STRATEGIE

Zorg voor een evenwichtige woningvoorraad in alle wijken (aandeel sociaal, grootte), afgestemd op de doelgroepen van Groningen.

Zorg voor evenwichtige spreiding van maatschappelijke zorgfuncties in wijken en dorpen.

Creëer ruimte voor omgevingsgevoelige programma's (zoals maatschappelijke opvang) op strategische locaties en in gebiedsontwikkelingen.

Invester in ontmoetingsruimten en voorzieningen, op basis van een verbeter gedefinieerde norm (b.v. verbeter buurtcentrum). Voeg werk-, cultuur- en programma's toe, gemengd met woonstadswijken en dorpen.

Ontwikkel wijkcentra en OV-knoppen tot gemengde gebieden, met als doel stedelijke kwaliteit te bieden en betere verbindingen met omliggende woongebieden te creëren

Vergroot de binnenstad door de directe omgeving gemengd, actief en toegankelijk te maken.

Bescherm en behoud publieke dienstverlening in de wijk en stadsverzorgde bedrijvigheid in de stad.

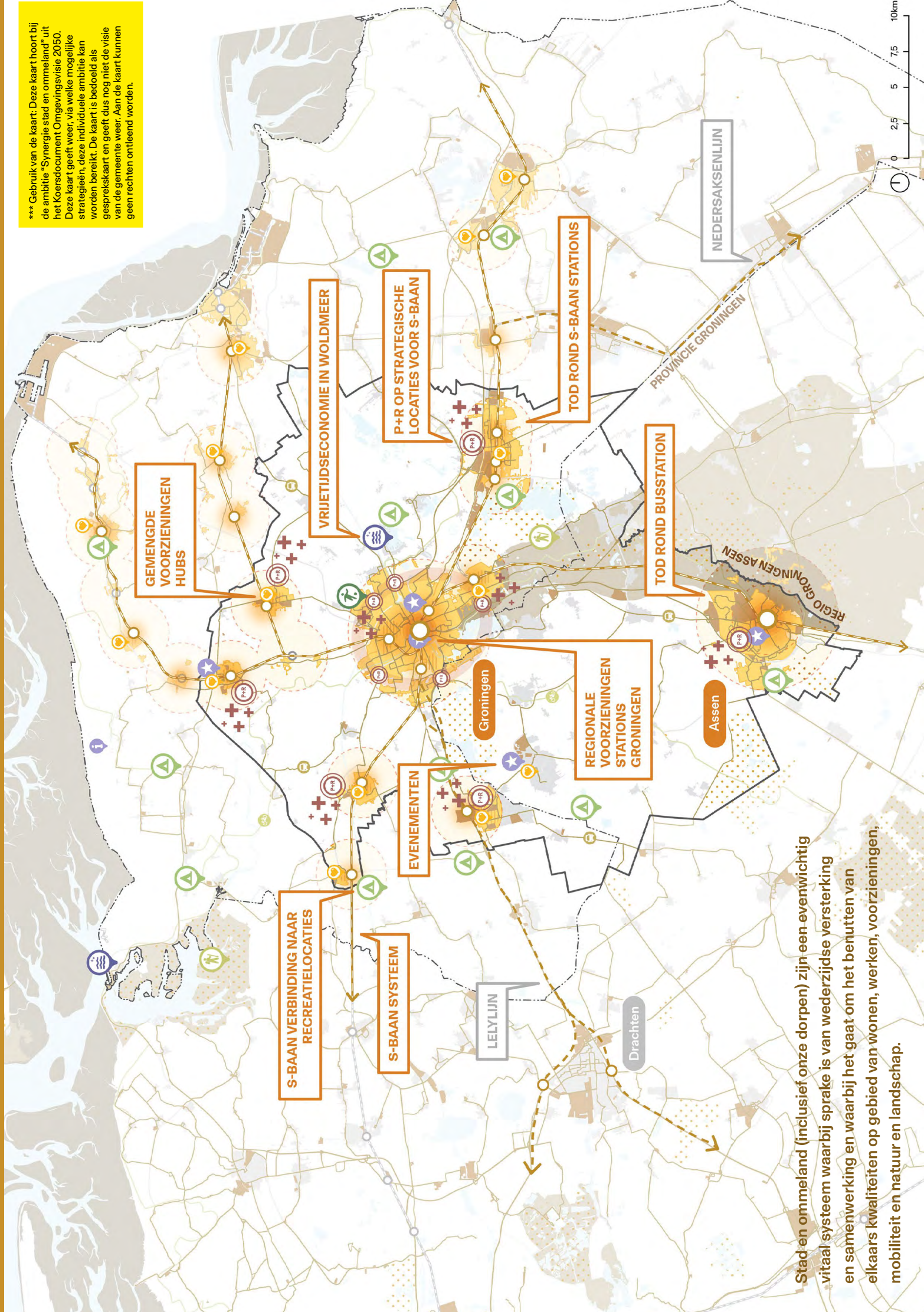
Houd de stad compact door herontwikkelingen binnen het bestaande stedelijke gebied.

Verbind stadswijken en buitenwijken via tangentiële HOV-lijnen.

MaaK Station Noord een belangrijke knoep in programma en ruimte.

Beperk het barrière-effect en milieuhinder van het kanaal en de wegen.

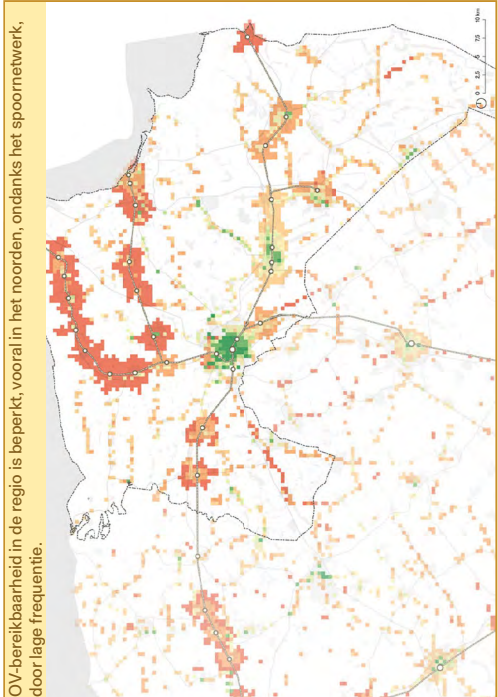
SYNERGIE STAD EN OMMELAND

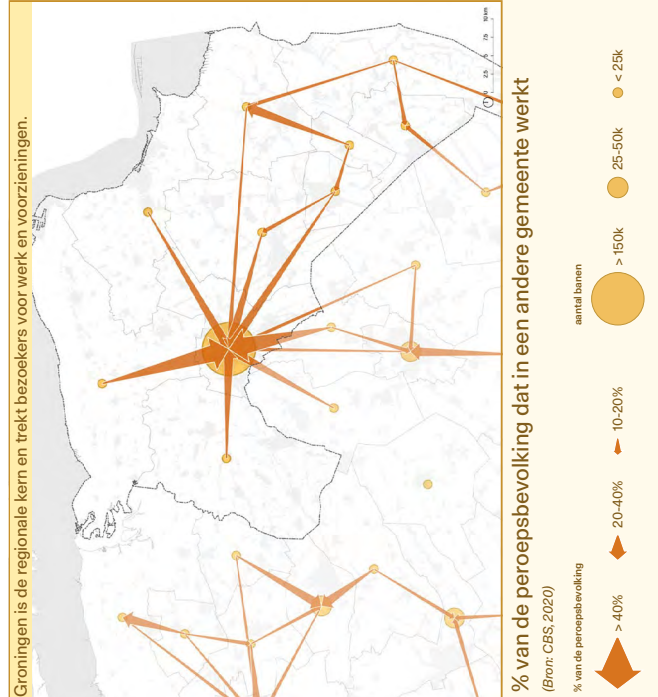
*** Gebruik van de kaart: Deze kaart hoort bij de ambitie "Synergie stad en ommeland" uit het Koersdocument Omgevingsvisie 2050. Deze kaart geeft weer, via welke mogelijke strategieën, deze individuele ambitie kan worden bereikt. De kaart is bedoeld als gesprekskaart en geeft dus nog niet de visie van de gemeente weer. Aan de kaart kunnen geen rechten ontleend worden.

Stad en ommeland (inclusief onze dorpen) zijn een evenwichtig vitaal systeem waarbij sprake is van wederzijdse versterking en samenwerking en waarbij het gaat om het benutten van elkaars kwaliteiten op gebied van wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit en natuur en landschap.

ANALYSE

Nabijheid van OV (Bron: Deltametropool 2018 & CBS Verkeersstatistieken 100m, 2023)

De modal split binnen de gemeente is vooral fiets en lopen, maar het vervoer van en naar de gemeente is nog sterk afhankelijk van de auto. Er is ruimte voor verbetering.

Verplaatsingen van of naar gemeente Groningen (2022/23)					
	67%	20%	7,4%	29%	
Verplaatsingen binnen gemeente Groningen (2022/23)					
	19,5%	2,4%	46,5%	29%	

Modal-split Groningen (Bron: CBS, 2022/2023)

AMBITIE

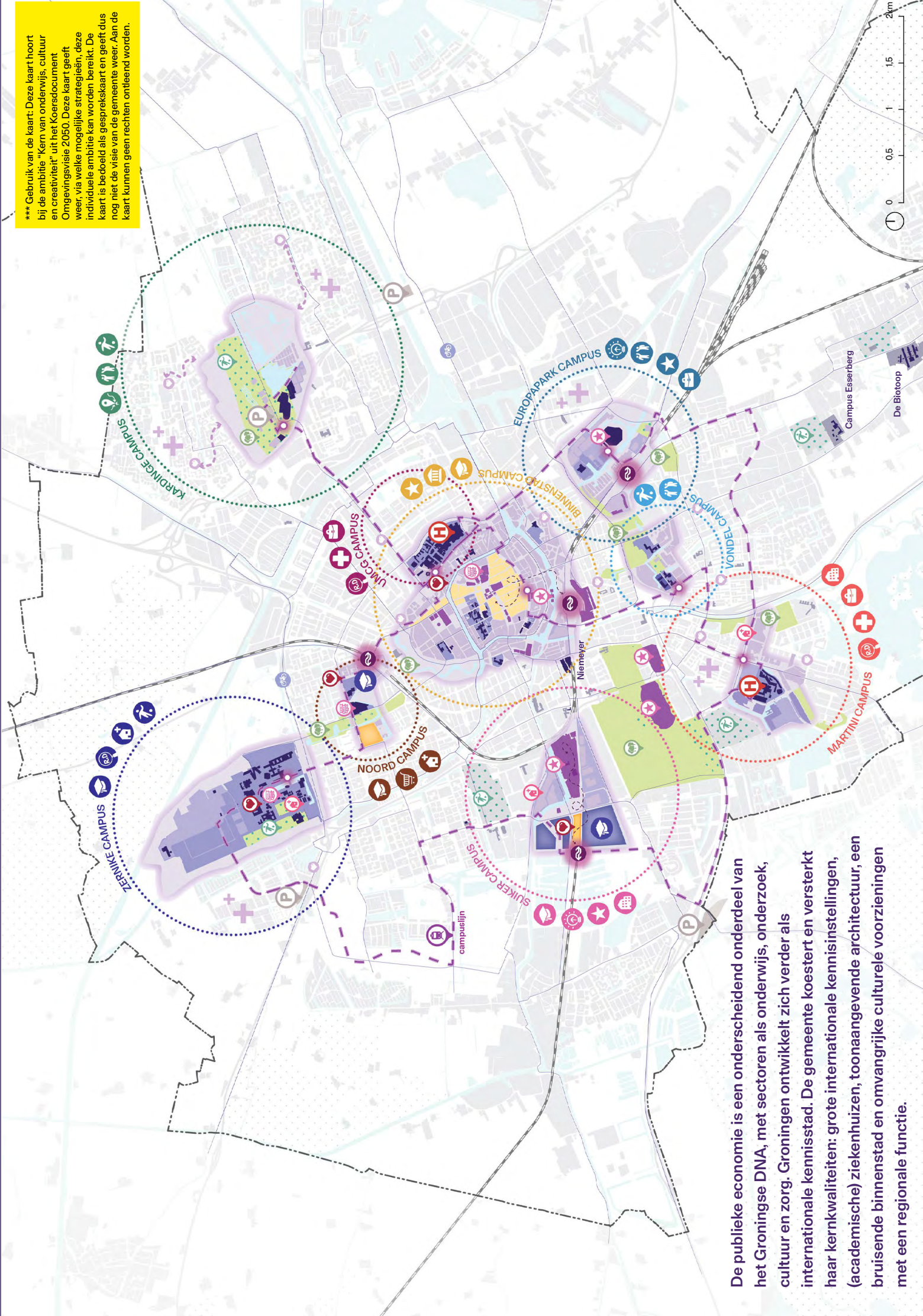
- Functioneren als metropolaan regionaal systeem
- Groei van (vrijtijds)economie, cultuur en voorzieningen op regionaal beschouwen en invullen
- Evenwichtige verdeling van toegankelijke dagelijkse voorzieningen
- Duurzaam regionaal (openbaar) mobiliteitssysteem
- Evenwichtige verdeling van sociale woningbouwopgave in de regio
- Groningen blijft het bovenregionaal kennis- en voorzieningencentrum voor de hele regio
- Behoud van de identiteit van dorpen en cultuurhistorisch landschap en samenhang tussen gebouwd en ongebouwde omgeving

STRATEGIE

- Maak afspraken met de regio over programmering van functies (wonen, werken, voorzieningen).
- Zorg voor gemengd voorzieningen rondom goed bereikbare hubs.
- Vergroot ontwikkelpotentieel rondom lokale stations (OV-knoppunten), wat zal bijdragen aan hogere frequentie van trein en bus.
- Ontwikkel het regionale OV-systeem tot een hoogfrequent systeem (vergelijk met S-bahn).
- Koppel werklocaties en recreatieve voorzieningen aan het OV-systeem en maak ze vanuit de stad goed bereikbaar.
- Regionaal verzorgende voorzieningen bij stations Groningen.
- Speciale voorzieningen, evenementen, festivals in de omgeving (bijv. Biotoop, Festival Hongerige Wolf / Eurosonic).
- P+R op strategische locaties (regionale stations).
- Behoud dorpsgezicht/karakter en open landschap – rode contour.

KERN VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN CREATIVITEIT

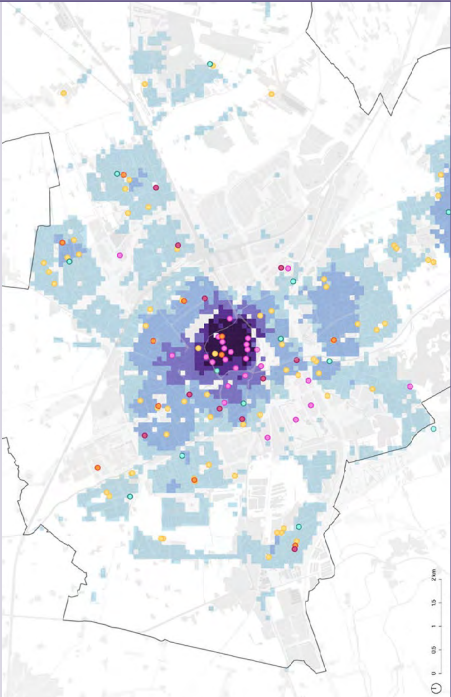
*** Gebruik van de kaart: Deze kaart hoort bij de ambitie "Kern van onderwijs, cultuur en creativiteit" uit het Koersdocument Omgevingsvisie 2050. Deze kaart geeft weer, via welke mogelijke strategieën, deze individuele ambitie kan worden bereikt. De kaart is bedoeld als gesprekskaart en geeft dus nog niet de visie van de gemeente weer. Aan de kaart kunnen geen rechten ontleend worden.

De publieke economie is een onderscheidend onderdeel van het Groningse DNA, met sectoren als onderwijs, onderzoek, cultuur en zorg. Groningen ontwikkelt zich verder als internationale kennisstad. De gemeente koestert en versterkt haar kernkwaliteiten: grote internationale kennisinstellingen, (academische) ziekenhuizen, toonaangevende architectuur, een bruisende binnenstad en omvangrijke culturele voorzieningen met een regionale functie.

ANALYSE

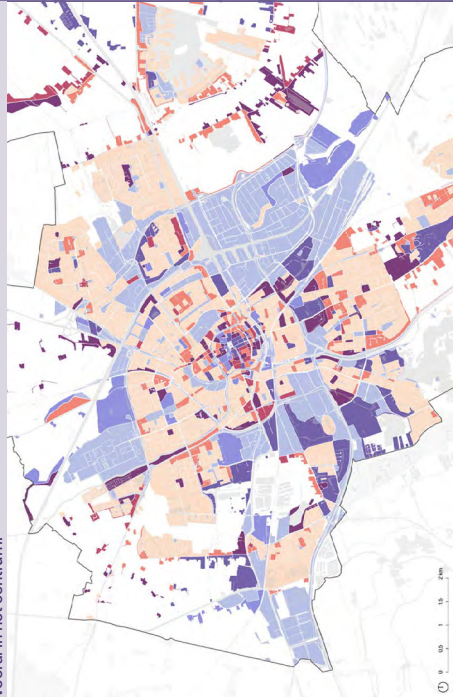
Basisvoorzieningen zoals basisscholen en gezondheidscentra zijn goed verspreid. De diversiteit en hoeveelheid voorzieningen nemen echter sterk af buiten het centrum.

Aantal bereikbaarheid dagelijkse voorzieningen binnen 1 km

(Bron: CBS werkstatistiek 100m, 2023)

Woon- en werkgebieden zijn grotendeels gescheiden; gemengde functies concentreren zich vooral in het centrum.

Mixed-Use Index (MXI) (Bron: FBL RUDIFUN, 2024)

MXI: Mixed Use Index
= vloeroppervlakte wonen
vloeroppervlakte totaal

0-0,15 { (woongericht)
0,15-0,3 { (woongericht)
0,3-0,45 { (woongericht)
0,45-0,65 { (woongericht)
0,65-0,7 { (woongericht)
0,7-0,85 { (woongericht)
0,85-1 { (woongericht)

AMBITIE

We maken een schaa sprong in onze regionale economie

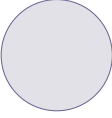
Blijvend extra aandacht voor de economische sectoren die ons onderscheidend en krachtig maken

Verspreide kernen, geïntegreerd met de rest van de stad fungeren als katalysator voor de publieke economie

Versterken van het maatschappelijk 'veld' van vrijdenkers, pioniersmilieus, broedplaatsen Versterken van de vrijetijdseconomie

Groningen is een toonaangevende speler op internationaal niveau

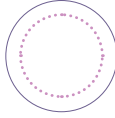
STRATEGIE

Ontwikkel kernen tot onderscheidende stedelijke plekken met **gemengde leefomgeving**.

Versterk kernen met **meer kritische massa voor voorzieningen**.

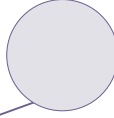
Ontwikkel kernen op basis van een **duidelijk profiel** (campus, innovatiedistrict, broedplaats, vrijetijdseconomie, etc.).

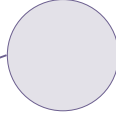
Zorg voor **positieve uitstraling** via assen en verbindingen naar de rest van de stad.

Gebruik het **OV-systeem** als drager en versterk deze met **tangentiele HOV**.

Verspreid **culturele hotspots** over de kernen met aandacht voor **ondernemerschap en leisure**.

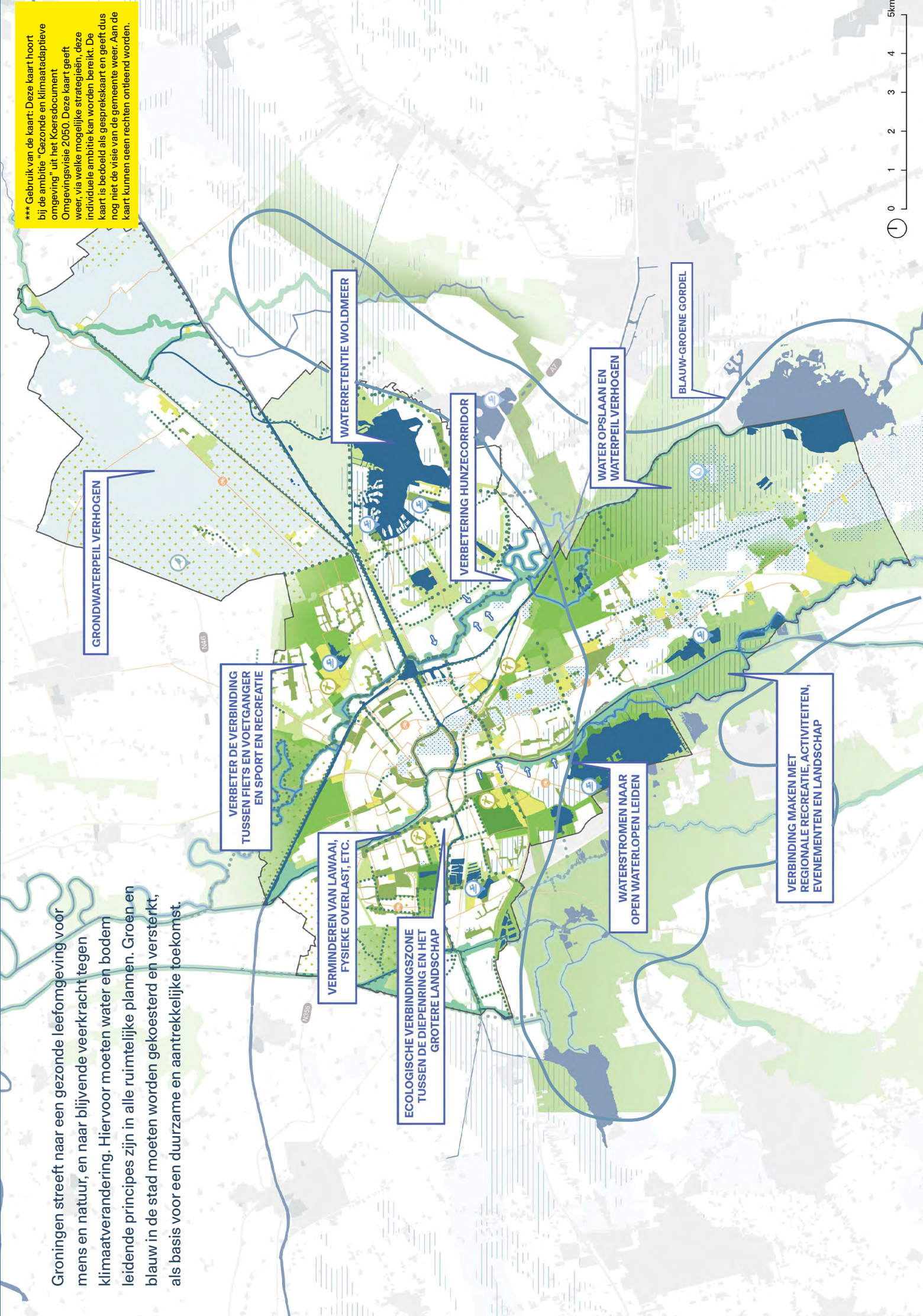

Ontwikkeling van kernen met **onderwijs en onderzoek, wonen, werken en voorzieningen**.

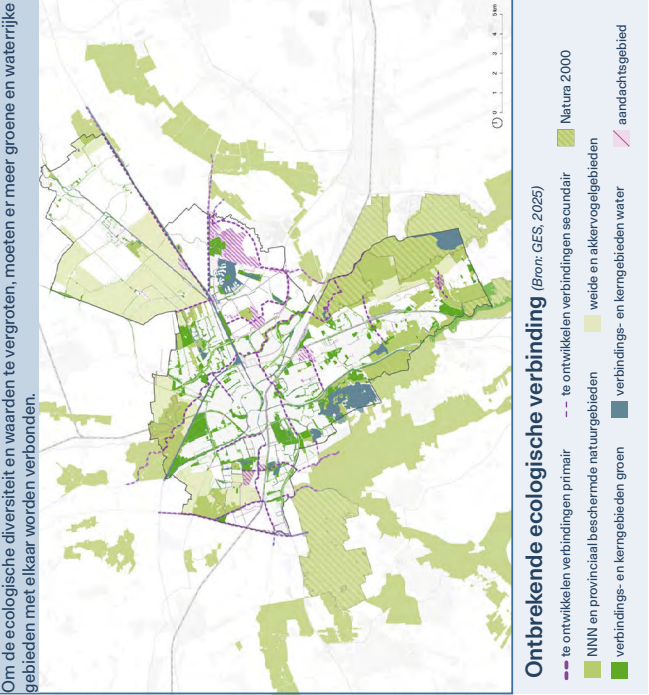
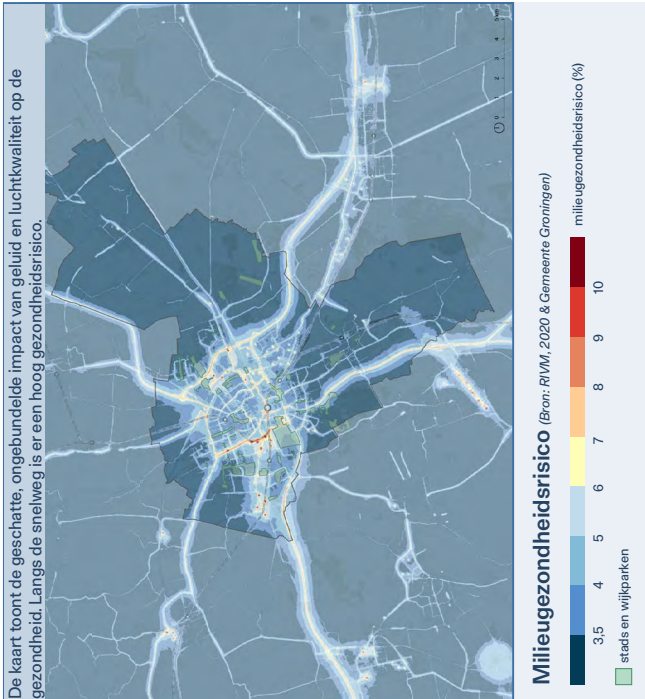
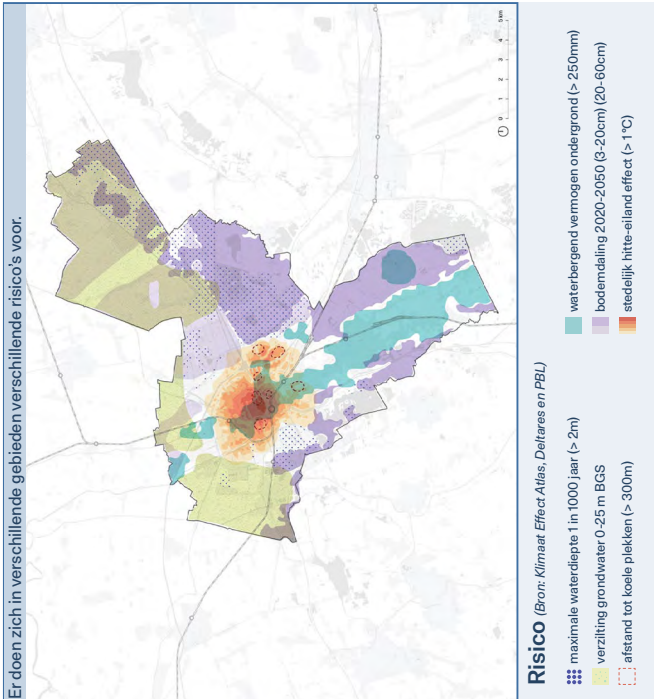
GEZONDE EN KLIMAATADAPTIEVE OMGEVING

Groningen streeft naar een gezonde leefomgeving voor mens en natuur, en naar blijvende veerkracht tegen klimaatverandering. Hiervoor moeten water en bodem leidende principes zijn in alle ruimtelijke plannen. Groen en blauw in de stad moeten worden gekoesterd en versterkt, als basis voor een duurzame en aantrekkelijke toekomst.

*** Gebruik van de kaart: Deze kaart hoort bij de ambitie "Gezonde en klimaatadaptieve omgeving" uit het Koersdocument Omgevingsvisie 2050. Deze kaart geeft weer, via welke mogelijke strategieën, deze individuele ambitie kan worden bereikt. De kaart is bedoeld als gesprekskaart en geeft dus nog niet de visie van de gemeente weer. Aan de kaart kunnen een rechten ontleend worden.

ANALYSE

AMBITIE

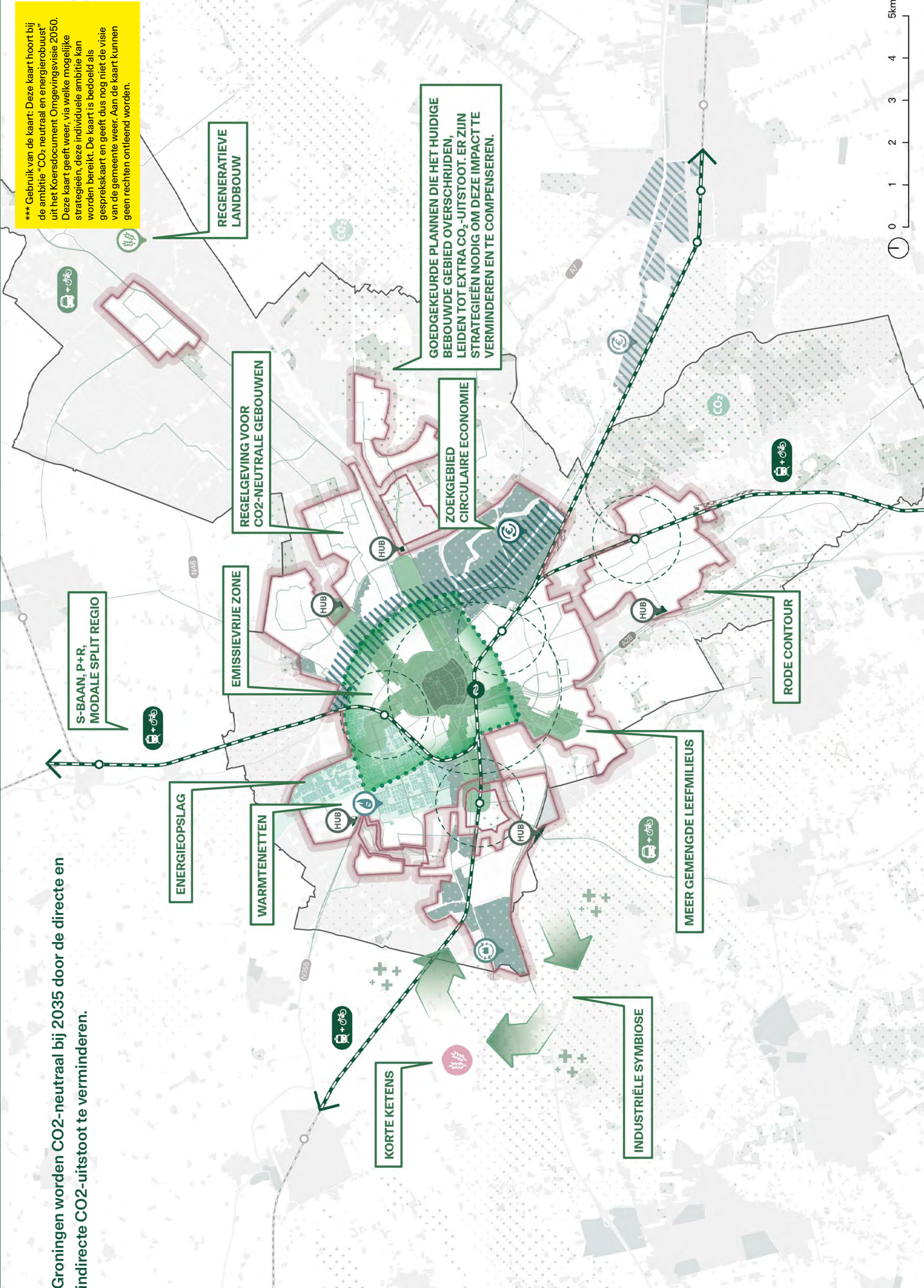
- Een klimaatadaptieve gemeente, bestand tegen hitte, wateroverlast en droogte
- Robuuste regionale groen- en watersystemen die reiken tot aan de binnenstad en stad en buitengebied met elkaar verbinden
- Een gezonde leefomgeving met minder geluids- en geuroverlast, een gezonde lucht, schoon water, donkerte, goede fiets- en looproutes, veel groen en ruimte voor recreatie
- Versterking van biodiversiteit als integraal onderdeel van stedelijke en landelijke ontwikkeling
- Beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit voor drinkwater, zwemmen en ecologische gezondheid

STRATEGIE

- Hoge zandgronden op de Hondsrug met zeer hoge infiltratiecapaciteit; **maximaliseer infiltratie** via onverharde oppervlakken.
- Water opslaan en waterpeil verhogen** om bodemdaling te voorkomen.
- Verhoog het grondwaterpeil** om zoutwaterintrasie te voorkomen en de landbouw te beschermen.
- Waterstromen naar open waterlopen leiden** - Verbeter en vergroen de Hunze- en Drentsche Aa-dalen.
- Verminder geluid** en andere fysieke hinder.
- Versterk de Hunzecorridor.**
- Verbeter fiets- en loopverbindingen** naar sport en recreatie.
- Versterk de verbinding** met regionale recreatie, activiteiten, evenementen en landschap.
- Stimuleer ecologisch beheer en beplanting** van de openbare ruimte.
- Ontwikkel een ecologische corridor** tussen de Diepening en het grotere landschap.
- Bevorder regionale samenwerking** met de waterschappen.
- We beschermen en koesteren de blauw-groene gordel (gebied van gebied van het Leekstermeer in het westen tot het Zuidlaardermeer in het zuiden en het Schildmeer/Roegwold in het oosten).

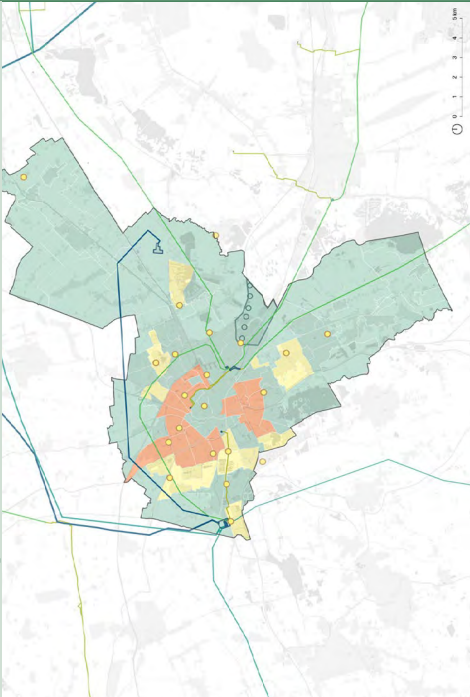
CO2 NEUTRAAL EN ENERGIEROBUUST

Groningen worden CO2-neutraal bij 2035 door de directe en indirecte CO2-uitstoot te verminderen.

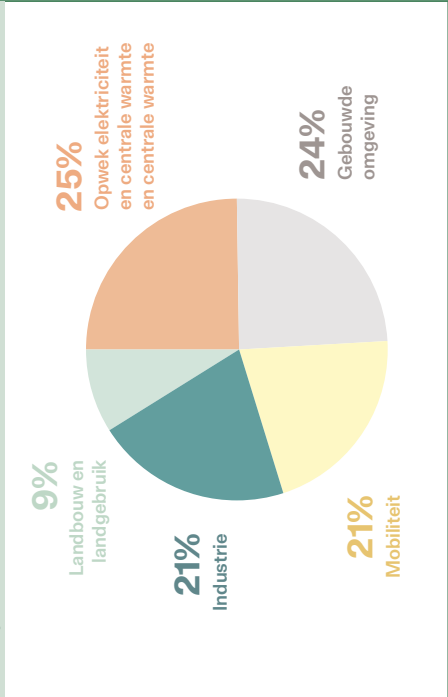
ANALYSE

Het toekomstige CO₂-neutrale energiesysteem van Groningen combineert warmtenetten, volledig elektrische oplossingen en beperkte inzet van groen gas. Vanwege netcongestie en uitdagingen op het gebied van opslag zijn grote investeringen in net- en warmte-infrastructuur essentiële voorwaarden voor het bereiken van CO₂-neutraliteit.

Energiesysteem nu & gepland (Bron: Omgevingsvisie Groningen, 2024)

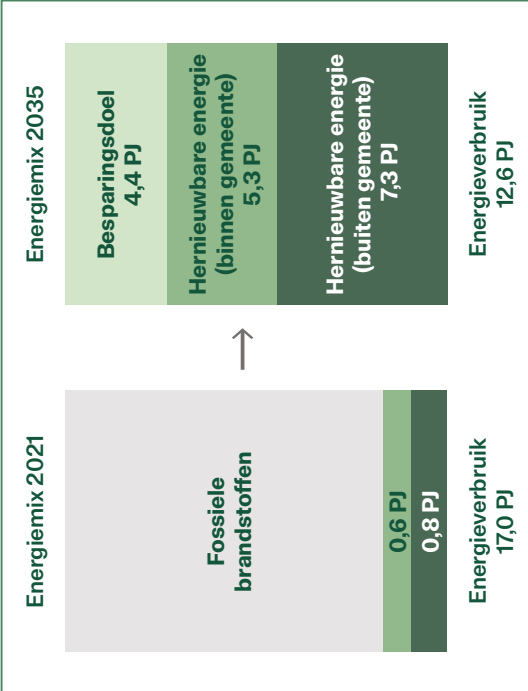
In 2021 bedroeg de CO₂-uitstoot in Groningen 1.320 kton, met vrijwel gelijke aandelen in elektriciteit/ warmte, gebouwde omgeving, industrie en mobiliteit (elk ongeveer 20–25%), en een kleiner maar hardnekkig aandeel in de landbouw (9%).

Aandeel CO₂-uitstoot per sector in 2021 (Bron: Gemeente Groningen, Op weg naar een CO₂-neutraal Groningen, 2025)

AMBITIE

- Besparen op energiegebruik en verduurzamen in zowel de bebouwde omgeving, industrie, landbouw en mobiliteit
- Een robuust energiesysteem waardoor onze energievoorziening betrouwbaar en betaalbaar is
- Energie die we gebruiken wordt opgewekt uit duurzame bronnen
- We zijn hard op weg om een circulaire economie met hernieuwbare grondstoffen te worden
- We gebruiken geen aardgas meer om woningen en gebouwen te verwarmen
- Voedsel- en eiwittransitie

Energienorm Groningen 2021 en 2035
(Bron: Gemeente Groningen, Op weg naar een CO₂-neutraal Groningen, 2025)

In 2035 wil Groningen 30% minder energie verbruiken en de resterende vraag volledig invullen met hernieuwbare energie—5,3 PJ lokaal opgewekt en 7,3 PJ geïmporteerd—om zo een grotendeels CO₂-neutrale energiemix te bereiken.

STRATEGIE

- Koppel isolatieprogramma's aan sociaalmaatschappelijke opgaves.
- Vermindering energieverbruik economie door aanjagen transities en uitwerken alternatieve mogelijkheden.
- Initieer economie met industriële symbiose.
- Verschuiving in modal split (meer OV, minder auto).
- Meer gemengde leefmilieus om modal split te beïnvloeden.
- Principes compacte stad behouden, geen uitbreidingen buiten de huidige stadsc contouren mogelijk maken.
- Grotere Zero-emissie zone.
- Uitbreiding warmtenet.
- Geen sloop, regelgeving voor CO2-neutrale gebouwen.
- Ruimte voor circulaire economie, gekoppeld aan een duurzaam mobiliteitssysteem.
- Regeneratieve landbouw, korte voedselketens.
- Bevorder biobased materiaalstromen in regio.
- Bevorder eiwit- en voedseltransitie.

Bijlage Reflectie Stadsbouwmeester

KOESTEREN, KIEZEN EN KOERSEN

MICHIEL VAN DRIESSE & BEN VAN DER MEER, STADSBOWMEESTERS GRONINGEN

Voor u ligt het Koersdocument voor de Omgevingsvisie van de gemeente Groningen: een document waarin de ambities en opgaven voor stad en gemeente samenkomen. Het is opgesteld op basis van de Groninger Gesprekken en workshops met iedereen die aan de stad werkt, en verrijkt met een zorgvuldige data-analyse die laat zien hoe Groningen vandaag functioneert en in hoeverre eerdere ambities zijn gerealiseerd.

In de Nota Ruimte wordt de regio Groningen aangemerkt als te initiëren groeiregio. Dat vraagt om proactief beleid en om een schaalbare stedelijke en regionale structuur. Precies daarop sluiten de ambities van dit koersdocument aan: de transitie naar een veelkernige stad, het activeren van een sterk regionaal netwerk en het versterken van robuuste groenblauwe structuren die stad en regio verbinden. Alles wordt in beweging gezet om dynamiek te genereren – en die vervolgens ook te organiseren.

KOESTER WAT IS

Nabijheid als basis

De bestaande stad én haar groei dragen grote ambities in zich. Tegelijkertijd erkennen we de bijzondere kwaliteiten die Groningen nu al heeft. We zijn een gemeente van stad én ommeland: met een prachtige historische binnenstad, karaktervolle dorpen te midden van natuur- en productielandschappen, een topuniversiteit, een bruisend cultureel leven én diverse innovatiecampussen en

industriecusters. In Groningen ligt het allemaal opmerkelijk dicht bij elkaar. Juist die nabijheid maakt Groningen tot een schoolvoorbeeld van een middelgrote Europese stad. Voor Groningers lijkt dat vanzelfsprekend, maar elders is het allerm minst zo. Steden als Parijs en Barcelona zoeken in hun toekomststrategieën juist naar de nabijheid die Groningen al van nature heeft. Zo verschuift in Barcelona de aandacht van auto's naar fietsers en voetgangers via het concept van de 'superblocks', terwijl in Parijs de '15-minutenstad' wonen, werken, leren, sporten en ontspannen dicht bij elkaar brengt.

De opgave voor Groningen is dan ook niet om nabijheid te scheppen om te kunnen groeien, maar om haar te behouden bij de groei die voor ons ligt. Nabijheid is hier geen doel of instrument, maar de basis en het uitgangspunt. Dáár moeten we op voortbouwen bij het organiseren van de verdere ontwikkeling van stad en regio.

KIES ZELFZEKER

We bouwen voort op een stevige basis, maar staan ook voor grote uitdagingen. Groningen deinst daar niet voor terug: de stad heeft het lef om met trends te breken en nieuwe idealen te omarmen. Een sprekend voorbeeld is de Doelstellingennota van het college onder aanvoering van Max van den Berg, waarin zij – tegen de heersende opvattingen in – pleitten voor de stad als dorp. Daarmee

legden zij de basis voor een herbergzame binnenstad. Zulke keuzes, recent door De Zwarte Hond nog bestempeld als Brave Decisions in de geschiedenis van Groningen, tonen aan dat groot durven denken altijd onderdeel is geweest van de Groningse identiteit.

Ook nu moeten we moedige keuzes maken. De ambities in dit Koersdocument maken duidelijk dat grote veranderingen nodig zijn om Groningen toekomstbestendig te laten groeien. Paradoxaal genoeg betekent het behouden van nabijheid daarbij niet vasthouden aan het bestaande, maar juist breken met vertrouwde planningstradities. Zo krijgt hetgeen voor Groningers vanzelfsprekend lijkt een nieuwe betekenis: nabijheid wordt het kompas voor de toekomst.

Nabijheid van natuur: Groen-blauwe scheggen

(Ambitie: Gezonde en klimaatbestendige omgeving)

Vanuit de binnenstad lopen verschillende groenstructuren het buitengebied in - en omgekeerd. Vanuit elke windrichting en op iedere bodemsoort tekenen ze samen een kaart van groene scheggen. Vaak worden deze niet als één geheel herkend, omdat ze bestaan uit groenzones uit verschillende tijdsperiodes of uit ecologische waterstructuren die worden afgewisseld met bijvoorbeeld sport- en recreatievoorzieningen.

In eerdere omgevingsvisies lag de nadruk vooral op programmatische kernen en mobiliteitsnetwerken; groen en blauw vulden daarbij vaak slechts de resterende ruimte. Maar in deze groene-blauwe scheggen schuilt juist een enorme kracht. Ze maken het ommeland toegankelijk en brengen het landschap tot diep in de binnenstad. Daarom is het van groot belang deze structuren expliciet te benoemen, te beschermen en verder te ontwikkelen. Zo worden ze niet alleen een herkenbaar onderdeel van de identiteit van Groningen, maar ook een belangrijk instrument om stad en ommeland te verbinden en Groningen groener, klimaatrobuuster en aantrekkelijker te maken.

Daarbij kunnen we voortbouwen op bestaande instrumenten. De gemeentelijke ecologische structuur (GES) biedt steeds meer inzicht in de groene netwerken van stad en regio. De landschapsbiografie helpt ons begrijpen waar deze structuren hun oorsprong vinden. En beleidsdocumenten zoals het Bomenplan en de groennormen geven concrete richtlijnen om dit groen te versterken. De urgentie is groot: klimaatverandering is geen toekomstscenario, maar realiteit. Voorbereiden alleen is niet genoeg. We moeten Groningen actief organiseren voor een veranderend klimaat – met de groene scheggen als instrument om stad en ommeland veerkrachtig en toekomstbestendig te maken.

Nabijheid van functies - Veelkernig centrum

(Ambitie: Kern van onderwijs, cultuur en creativiteit)

Groningen heeft een sterke binnenstad en een prachtig historisch centrum. In de afgelopen twee omgevingsvisies lag de nadruk vooral op het versterken en vergroten van dit hart van de stad. Tegelijkertijd zien we de opkomst van nieuwe, grote ontwikkelingen buiten de binnenstad, zoals het Suikerterrein, Kardingse, het Europapark, de Biotoop, het stationsgebied, Niemeyer, winkelcentrum Paddepoel en de dorpskernen van Ten Boer en Haren. Deze plekken laten zien dat de betekenis van de 'buitenstad' steeds groter wordt.

Ook in andere domeinen zien we deze beweging. Met SPOT krijgt cultuur een nog bredere plek in de stad, doordat functies niet in één gebouw worden samengebracht, maar verspreid over meerdere locaties. De Rijksuniversiteit Groningen verkent de rol van een netwerkuniversiteit, waarbij onderwijs en onderzoek op verschillende plekken zichtbaar worden. Dat versterkt de koppeling met cultuur én verbindt kennisontwikkeling sterker met de economische ontwikkeling van de stad. Daarnaast vraagt de ambitie van de ongedeelde stad om een betere verdeling van sociale voorzieningen. Door al deze ontwikkelingen samen te brengen, ontstaan kansen voor nieuwe, betekenisvolle kernen in en rond Groningen.

De gemeente is niet groot genoeg om naast de binnenstad een volwaardig tweede centrum te ontwikkelen. Wel biedt Groningen volop aanknopingspunten voor een meerkernige ontwikkeling. Van een éénkernige stad naar een veelkernige stad en gemeente:

met kernen waarin cultuur, economie, onderwijs en sociale voorzieningen samenkomen in verschillende vormen, kleuren en groottes. Zo versterken de kernen niet alleen de diversiteit van de stad en de dorpen, maar ook de samenhang daartussen. Ze vormen een stevig regionaal netwerk om verdere groei te accommoderen.

Nabijheid van stad & regio – Regiometropool

(Ambitie: Stad en regio in synergie)

Groningen is van oudsher een sterk samenwerkende regio, en ook vandaag is de onderlinge afhankelijkheid groot. Er is een intensieve pendel van woon- en werkverkeer, en opgaven rond zoetwatervoorziening en waterveiligheid kunnen alleen in een breder kader worden aangepakt. Voor die samenwerking bestaan al verschillende initiatieven en beleidsinstrumenten zoals de NOVEX Regio Groningen-Assen. Met Nij Begun wordt bovendien een langdurig investeringsprogramma gestart in de regio. Om die investeringen duurzaam en effectief te benutten, is samenwerking essentieel. Anders dreigt versnippering, met als risico dat juist concurrentie in plaats van samenhang wordt versterkt. De regio moet daarom als uitgangspunt dienen voor individuele beslissingen. Het regionale treinnetwerk biedt hiervoor een krachtig fundament: de fijnmazigheid ervan is vergelijkbaar met het metrostelsel van een grote metropool.

Wanneer we die schaal als referentie nemen voor organisatie- en verdelingsvraagstukken, ontstaan heel andere keuzes. Dat geldt zowel voor de programmering van vervoersknooppunten in de stad – met een veel sterker regionaal profiel – als voor de

knooppunten in omliggende dorpen en kernen. Het geeft een nieuwe dimensie aan station Suikerzijde en ondersteunt de revitalisering van station Noord tot station Zernike.

Dit vraagt om een open dialoog en de bereidheid tot geven en nemen: niet langer redeneren vanuit concurrentie tussen afzonderlijke entiteiten, maar samen bepalen waar de grootste meerwaarde ligt. Het bestaande treinnet vormt daarvoor een uitstekende basis. Net zoals Duitse steden hun S-Bahn-systemen inzetten als ruggengraat van hun metropoolregio's, zouden wij moeten onderzoeken welke rol een G-baan kan spelen in de Groningse regiometropool.

Nabijheid van energie en grondstoffen: Stedelijk Metabolisme

(Ambitie: CO₂ neutraal en energierobuust)

Groningen heeft de ambitie om klimaatneutraal en circulair te worden. Dat geeft een nieuwe dimensie aan de manier waarop we de stad plannen en organiseren, maar ook aan de manier waarop ondernemerschap vorm krijgt. Waar mobiliteitsstromen altijd al bepalend waren, komen daar nu ook energie- en materiaalstromen bij. Restwarmte van industrie kan bijvoorbeeld worden benut om zorginstellingen of woonwijken te verwarmen. Afval uit de voedingssector kan worden verwerkt tot nieuwe grondstoffen. En in de bouw verschuift de focus steeds meer naar het herbruikbaar maken van materialen en circulaire woonconcepten.

Zulke koppelingen maken samenwerking tussen functies relevanter dan ooit, maar vergroten ook de complexiteit en vragen om een ander afwegingskader bij ruimtelijke

keuzes. De opgave gaat verder dan het terugdringen van CO₂-uitstoot bij de bouw van onze leefomgeving. Minstens zo belangrijk is de manier waarop we in Groningen leven. Hoe zorgen we ervoor dat bewoners een lage footprint hebben, niet alleen door te profiteren van een klimaatneutrale stad, maar door er zelf actief aan bij te dragen? Dat vraagt om slimme keuzes: energiecoöperaties die lokaal duurzame energie opwekken, deelmobiliteit die de hoeveelheid auto's terugdringt zonder dat het autogebruik door mensen daaronder lijdt, en voorzieningen die circulair gedrag makkelijker maken voor bewoners en ondernemers. Bedrijven en instellingen kunnen hierin een voortrekkersrol vervullen door reststromen te delen of nieuwe circulaire diensten en producten te ontwikkelen. Belangrijk is dat duurzaamheid geen nieuwe bron van ongelijkheid wordt, maar voor iedereen toegankelijk en haalbaar is.

Het concept van het stedelijk metabolisme helpt ons deze opgave beter te begrijpen. Het beschouwt de stad als een levend systeem dat, net als een lichaam, hulpbronnen verbruikt en afval produceert. Waar traditionele planning vaak lineair denkt – aanvoeren, gebruiken, afvoeren – vraagt deze benadering om nieuwe verbindingen tussen functies, sectoren en schalen. Daarmee biedt het stedelijk metabolisme een richtinggevend kader voor onderzoek en vernieuwing, en een kans om Groningen op een veerkrachtige manier anders te organiseren.

HOUD KOERS

De ongedeelde stad

(Ambitie: Groningen van en voor iedereen)

Groningen werkt al jarenlang intensief aan een inclusieve stad. Die koers blijft ook in de nieuwe Omgevingsvisie onverminderd centraal staan. De iconische metafoor ‘de stad als dorp’, geïntroduceerd door wethouder Van den Berg, verbond destijds de sociale agenda nadrukkelijk met de ruimtelijke planning. Waar toen de verdringing van de auto ten gunste van de mens een belangrijk thema was – en dat nog steeds is – zien we dit vandaag terug in bijvoorbeeld de wijkvernieuwing. De samenwerking tussen de sociaal bouwmeester en de bouwmeester wijkvernieuwing is daar een illustratief voorbeeld van. Die koppeling vormt ook de basis voor de nieuwe Omgevingsvisie, waarin het sociale én het ruimtelijke perspectief gezamenlijk de koers bepalen.

De grote ruimtelijke veranderingen en de nieuwe planologische keuzes mogen niet losstaan van maatschappelijke vraagstukken, maar moeten juist helpen deze zichtbaar te maken en aan te pakken. Zo kunnen bestaande sociale uitdagingen nieuwe impulsen krijgen en ontstaan kansen om samen verder te bouwen aan een ongedeelde gemeente. Het uitgangspunt is helder: elke transitie die Groningen doormaakt moet verbonden zijn met sociale doelen. Alleen zo bouwen we niet alleen aan een duurzame en toekomstbestendige gemeente, maar ook aan een gemeente die recht doet aan alle bewoners.

CONCLUSIE – OP KOERS NAAR NABIJHEID

De toekomst van Groningen vraagt om lef én zorgvuldigheid. Koesteren betekent de kwaliteiten van de stad erkennen en benutten als fundament voor verdere ontwikkeling. Kiezen vraagt om de moed vertrouwde patronen los te laten en nieuwe richtingen in te slaan. En koers houden betekent dat elke stap bijdraagt aan een ongedeelde, inclusieve stad. De rode draad daarbij is nabijheid: de kracht die Groningen onderscheidt én richting geeft aan de grote transitie van deze tijd. Het hoopvolle inzicht is dat we die nabijheid alleen behouden door te veranderen. Door anders te organiseren bouwen we aan een gemeente die stad, dorpen en landschappen verbindt, in de geest van Groningen, groot genoeg om ambitie te dragen en klein genoeg om nabij te blijven.

De Omgevingsvisie is een gezamenlijk traject, en dit koersdocument is een eerste mijlpaal. Deze reflectie gaat niet in op alle thema's die in het proces zijn verkend, maar laat vooral zien welke trendbreuken de voorgestelde koers betekent voor de gemeente en haar beleid. Het is een doorkijk naar het vervolg, waarin de impact van de ambities op onder meer economie, demografie, veiligheid en de culturele identiteit van Groningen verder wordt uitgewerkt.

